

Àfrica

Altres realitats sociolaborals

www.associacioamic.com

ÍNDEX

Àfrica	6
Context general	
Marroc	14
Senegal	30
Gàmbia	44
Algèria	56
Reptes i perspectives del sindicalisme	68
Annex	70
Bibliografia consultada	74

Àfrica

Marroc, Senegal, Gàmbia i Algèria

Edita:

AMIC UGT de Catalunya

Agraïments:

Servei Lingüístic de la UGT de Catalunya

Fundació Comaposada

Associacions d'immigrants col·laboradores

Introducció

Catalunya actualment és una societat diversa i plural que s'ha anat construint al llarg dels anys, en part per la presència de treballadors migrants procedents d'altres països. L'arribada d'aquests treballadors i treballadores al mercat de treball català i espanyol es pot explicar per circumstàncies tan diverses com complexes.

D'una banda, l'existència de factors negatius en el lloc d'origen (pobresa, desestabilització dels mercats, salaris baixos i desocupació, conflictes bèl·lics, problemes ambientals, inseguretat social i política) fa que cada vegada més les persones optin per emigrar del Sud al Nord, als països més desenvolupats, per millorar les seves condicions de vida. D'altra banda, factors causals de les zones de destí exerceixen un efecte important d'atracció de treballadors migrants: el desajustament entre l'oferta i la demanda de força de treball, la feminització de determinats sectors i l'aparició de nínxols laborals que generen una demanda de treballadores i treballadors per cobrir les necessitats de les persones i les empreses.

El procés d'assentament de nous ciutadans al país d'acollida planteja necessitats, però també reptes i compromisos, que ha d'assumir el conjunt de la societat. Sens dubte, és la integració d'aquests treballadors i treballadores una de les fites més importants.

Des de l'Associació **AMIC** i el sindicat **UGT de Catalunya** considerem fonamental la integració de les persones immigrades en l'àmbit laboral i sindical. Creiem que tot procés d'entrada d'un nou treballador a l'empresa requereix d'actuacions específiques i eines que ajudin, tant a l'empresa com als representants dels treballadors i al treballador mateix, a afrontar la incorporació amb garanties per aconseguir la igualtat de drets i oportunitats, la cohesió entre les forces de treball i la conciliació de necessitats (dels treballadors i de l'empresa).

Per fer possible aquest repte, editem materials de suport per als delegats sindicals com aquest monogràfic, que, de forma senzilla, expliquen aspectes bàsics de la cultura, context social, laboral, polític i l'organització sindical dels països d'origen dels treballadors estrangers amb més presència en el nostre mercat laboral.

En l'elaboració del **Monogràfic Àfrica** parlem del Marroc, el Senegal, Gàmbia i Algèria, ja que són, en aquest ordre, les nacionalitats del continent africà amb més presència a Catalunya.

És a través del coneixement d'altres realitats com millor es poden comprendre i canalitzar accions que aconseguixin amb eficàcia la integració de les persones immigrades i l'exercici de la llibertat sindical. Aquest és el nostre objectiu principal.

El monogràfic posa de manifest el dèficit de la vida democràtica dels països d'aquest continent i és un factor que incideix en les crisis de governabilitat i absència de pau en moltes d'aquestes regions.

Dades generals d'alguns països d'origen dels treballadors immigrants, residents a Catalunya i comparació de dades amb Espanya.

País	Població total	Superfície	Índex de desenvolupament humà IDH (classificació de 177 països)	Renda per capita (en dòlars US\$)	%sobre el total de la població estrangera a Catalunya	% sobre el total de la població a Espanya
Marroc	32.412.000	446.550 km²	126	4.555	19,70	1,28
Senegal	12.853.259	196.722 km²	156	1.792	1,4	0,08
Gàmbia	1.411.205	11.300 km²	155	1.921	1,4	0,03
Algèria	32.531.853	2.381.000 km²	104	7.062	0,7	0,10

	Població	Superfície	Índex de desenvolupament humà	Renda per capita (US\$)	Població estrangera
Espanya	45.200.737	504.782 km²	13	27.169	4.519.554

Font: elaboració pròpia a partir de l'informe sobre desenvolupament humà 2007-2008. Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD). Població Estrangera a Espanya per país de nacionalitat. Revisió del padró municipal 2007. Dades a nivell estatal, comunitat autònoma i província. INE.

La gran diversitat i riquesa d'ètnies i cultures d'Àfrica (Magrib, Àfrica occidental i oriental -que són les regions que expliquem breument) fa difícil determinar unes característiques generals del continent i de qualsevol de les seves zones. Per tant, en aquest monogràfic només es proporcionen informacions de caràcter general d'aquells grups que tenen més presència a Catalunya.

Context general

El Gran Magrib s'estén a l'oest del món àrab. Els països que el formen (el Marroc, Algèria, Tunísia, Mauritània i Líbia) són territoris oberts a les influències mediterrànies per una extensa costa que els delimita al nord.

Els països d'Àfrica occidental comprenen una gran diversitat d'ètnies, per tant, parlar-ne d'una manera uniforme és difícil. La majoria d'aquestes ètnies viuen en poblacions petites. Les organitzacions etnicofamiliars tradicionals s'imposen per sobre de l'estructura administrativa.

En general, a les fronteres polítiques d'Àfrica segueixen les divisions colonials i no la divisió ètnica tradicional, que origina conflictes i intrigues polítiques de causes difícilment discernibles des de l'exterior.

Política

La monarquia del Marroc manté un règim estable a base d'una forta repressió de dissidents i control de les organitzacions socials i polítiques. En aquest país, cap dels partits polítics existents, en cap sentit real, és partit de l'oposició, perquè en realitat no s'oposen a res. Tots són promonarquia i prorègim, oposar-se al rei és una ofensa molt greu. La reforma política en el país resulta difícil d'establir atès que l'existència de partits polítics no implica l'establiment de la democràcia.

Si Senegal és dels règims més estables d'Àfrica i és el primer estat on un president de govern es retira voluntàriament, a Gàmbia la situació política és alarmant. El president actual d'aquest país ha establert una dictadura i ha restringit la llibertat d'expressió dels ciutadans i, en especial, dels mitjans de comunicació que en els últims anys han qüestionat el seu autoritarisme.

Algèria és un país independent des de 1962, està constituït com una república democràtica popular.

Religió

La major part del continent africà professa religions com l'islam i el cristianisme, que predominen principalment en la zona nord i l'Àfrica occidental i que conviuen amb pràctiques animistes¹. També hi ha els grups ortodoxos i jueus. Els seguidors o practicants de l'islam es denominen musulmans i són a l'Àfrica la segona comunitat musulmana més gran del món.

El món islàmic ha tingut notables matemàtics, lexicògrafs, astrònoms, cinètics en general. S'han destacat en les ciències, en l'art i en l'arquitectura. Entre moltes altres coses, van introduir a Europa les obres d'Arquimedes i Euclides, van crear l'àlgebra i la trigonometria, durant l'Europa medieval van traduir els primers comentaris sobre Plató i Aristòtil. Els seus números, els àrabis, es fan servir a tot el món. L'islam ha determinat el coneixement com un dels majors valors de l'ésser humà.

¹ L'animisme és la creença en éssers espirituals tant del món físic com del no observat (o espiritual). La Terra i tots els seus elements són considerats entitats vives que poden ser adorades.

L'islam

L'islam² és una religió monoteista abrahàmica que adora exclusivament Allah sense coparticipant: “*No hi ha un altre Déu que Allah (Al·là) i Muhammad (Mahoma) és el seu profeta*”. Muhammad és per als musulmans l'últim i més gran profeta enviat per Déu a la Terra.

Aquesta religió **és una proposta de vida, un sistema de pràctiques i valors religiosos**. El sentiment de pertinença a la religió musulmana és molt important per al practicant, és un referent d'unitat amb la família i amb la seva comunitat. **Són cinc els pilars de l'islam** que regeixen la vida d'un musulmà, i que s'han de conèixer si es vol aconseguir la sintonia i òptima convivència entre els diversos grups que coexisteixen avui a Espanya (musulmans i no musulmans).

Pilars de l'islam

1) La primera i la més important de les obligacions d'un musulmà és la **professió de la fe o xahada**. La xahada és la fórmula i ritual d'una persona per a adherir-se a l'islam.

Per a aquesta doctrina religiosa no n'hi ha prou amb la professió de fe per guanyar-se el paradís o cel, per això és necessari que el creient compleixi les altres obligacions que constitueixen l'islam.

2) Com en altres religions, s'exigeix als seguidors de l'islam l'**oració**, que consisteix en la recitació de determinades fórmules i versicles de l'Alcorà (col·lecció de textos sobre els ensenyaments d'Allah i es considera la paraula de Déu escrita en àrab).

Els musulmans, en qualsevol lloc del món on siguin, han d'orar cinc vegades al dia, durant aproximadament 5 o 10 minuts, orientant el seu cos i pregària en direcció a la Meca, que és el centre espiritual de l'islam (cap a l'Est, cap a Jerusalem). Aquestes oracions les han de fer abans de l'alba, a migdia, a la tarda, després de la posta del sol i a la nit. Abans de començar l'oració, els musulmans han de fer altres pràctiques com són les ablucions. L'ablució menor consisteix a rentar-se les mans, la cara, el cap i els peus. Aquest acte és imprescindible i és un compromís amb la seva religió que té com a significat la puresa, neteja física i moral del practicant.

Segons l'islam, tot musulmà té l'obligació de fer les oracions diàries encara que no cal efectuar-les a la mesquita, ja que l'islam considera tota la terra igualment sagrada. Excepte l'oració **del migdia del divendres** de cada setmana, que **és la més important de totes** (és semblant a la missa dels catòlics que es practica el diumenge), i ha de fer-se obligatòriament a **la mesquita**. Un cop acabada, els musulmans

poden tornar als seus centres de treball (així ho diu un dels versicles de l'Alcorà), a les seves activitats quotidianes.

Les mesquites (com les esglésies, temples, etc.) són el centre d'oració dels practicants de la fe islàmica. Encara que no només són centres d'adoració i d'oració sinó també són centres per a aprendre de l'islam, reflexionar amb l'imam³ sobre la situació actual de la comunitat musulmana i dels problemes del món, i per a conèixer altres creients. Són espais de socialització molt importants per aquest col·lectiu.

3) L'**almoïna (zakat)** està prescrita a l'Alcorà i és la contribució fixa de la riquesa personal que cada musulmà ha de donar als pobres i necessitats (semblant al delme exigut per la religió catòlica). El seu significat literal és créixer (en bondat), fer allò que és pur o purificar-se.

4) El **dejuni o sawm del mes de ramadà** és una de les pràctiques de l'islam més conegudes pels no musulmans. Durant el ramadà el practicant té l'ocasió d'afirmar la seva capacitat a renunciar lliurement durant trenta dies a totes les vanitats i plaers terrenals. La paraula ramadà designa, fora de la llengua àrab, més el dejuni que el mes. El dejuni és

3 Els imams són guies espirituals que dediquen la seva vida al coneixement del Corà, tenen com a funcions treballar per la integració de la comunitat musulmana, adoctrinar sobre els valors de l'islam.

estrictament obligatori per als musulmans, excepte per a les embarassades, malalts i viatgers, a qui es recomana fer-ho durant altres moments de l'any.

El ramadà comença amb el novè quart creixent de l'any (la data exacta d'inici no se sap d'un any per altre, perquè varia segons el calendari lunar⁴) i té lloc durant tot un mes des de la sortida fins a la posta del sol.

Durant el període del ramadà, les famílies musulmanes es preparen per a elaborar grans quantitats de dolços, pastissos i aliments diversos: *Z-umita* (menjar preparat a base de dacsa molta torrada, oli i a vegades mel), *S-fúf* (plat fet de farina, sucre, oli assaonat amb sèsam), *L-majarka* i *Shabakya* (varietat de pastissos fregits submergits en mel), *L-marshuka* (pasta fullada amb ametlles i mel), *M-saman* (bunyols i creps). Aliments que es comparteixen entre els familiars i amics en finalitzar el dia, que és quan es trenca el dejuni.

5) El **pelegrinatge a la Meca**. L'*hajj* o *hayy* és el cinquè pilar de l'islam. El musulmà ha de pelegrinar almenys una vegada a la vida a la ciutat de la Meca (tomba de l'últim profeta, a l'Aràbia Saudita), sempre que tinguin els mitjans

4 Per a més informació sobre el calendari lunar i les festivitats musulmanes de cada any, podeu contactar amb AMIC - UGT de Catalunya: amic@catalunya.ugt.org / Rambla de Santa Mònica, 10. Barcelona.

econòmics i les condicions de salut necessàries. Té lloc durant el mes de *du-l-higga*, dotzè del calendari musulmà, i dura aproximadament 5 dies.

Una de les característiques que més identifiquen la comunitat que practica l'islam és l'ús de determinats vestits. En particular, parlem del vel tradicional que fa servir la dona musulmana.

El vel musulmà

A la cultura àrab i entre els practicants de l'islam, el hijab (vel musulmà) és important perquè en parla l'Alcorà. Segons algunes interpretacions que se n'han fet, l'Alcorà no estableix que sigui un vestit específic femení, sinó que al·ludeix en termes generals a fer servir un vestit pudorós (no específicament el vel), no tant per una qüestió sexual sinó també social.

L'ús i importància de cobrir el cap, la cara o el cos en general de les dones, en països àrabs ha estat regulat no únicament pel que dicta el llibre sagrat, sinó també pel context o medi sociocultural, dels processos polítics i de l'època històrica.

La interpretació que es dona a l'ús d'una peça de roba que cobreix el cap (hijab) o el cos (gel·labes o túniques) a Occi-

dent ha tingut connotacions diverses i ha estat molt qüestionat. Les polèmiques sobre el vel musulmà han suscitat moltes anàlisis sobre les raons de portar aquesta peça de roba, símbol o complement. El fenomen del vel és molt aprehensible i el seu significat està condicionat, sens dubte, pel país, per les classes socials, el nivell cultural de les persones i per altres condicions socials.

Per moltes dones que practiquen l'islam, l'ús del vel expressa una manifestació política del fet religiós, el seguiment d'una tradició o una espècie de reivindicació d'identitat islàmica i femenina que es manifesta amb el vestit.

A Espanya, són moltes les dificultats a què s'enfronta la dona musulmana que porta el vel. Parlem de la seva inclusió i participació amb altres col·lectius, de l'acceptació o del rebuig i/o desconfiança que pot generar pel seu vestit, sobretot, en moments conjunturals que posen de manifest la crispació de la societat local respecte a altres identitats.

I és en el mercat laboral on més dificultat té i on més es posa de manifest el racisme o rebuig cap a les persones per la seva identitat i religió. La seva inserció i possibilitats d'ocupació estan molt condicionades al seu vestit i no a les seves capacitats professionals, el seu intel·lecte es veu sotmès a la voluntat de mantenir amb dignitat la seva identitat.

Ara com ara, en alguns centres de treball es contempla tenir en compte algunes d'aquestes necessitats i característiques del treballador musulmà i, a través de la negociació col·lectiva o del pacte entre l'empresari i l'empleat, establir que els treballadors musulmans puguin seguir les seves pràctiques de fe (com per exemple el ramadà, les oracions, portar el vel) sense que afecti la seva jornada laboral i sense perjudici del que estableix l'Estatut dels treballadors d'aquest país.

Des d'AMIC - UGT de Catalunya considerem que aquest procés d'acollida i normalització a les empreses facilitarà l'establiment d'altres cultures i l'òptima convivència entre els treballadors.

MARROC

Capital: Rabat

Superfície: 710.850 km²

Densitat demogràfica: 70 hab./km²

Població: 34.343.220

Esperança de vida (anys): 70,4

Alfabetització adults: 52,3%

IDH: 126

Marroc: Dades generals

País	Pobl. per sexe (%)		Esperança de vida (anys)		Estructura edat %		
	Homes	Dones	Homes	Dones	0-14	15-64	65 +
Marroc	49,86%	50,14%	69	74	31,04	63,88	5,07

Font: CIA-World factbook

La població marroquina es divideix en dues ètnies, aquestes són: àrab i berber. La població berber, d'origen desconegut, van ser els primers pobladors del Marroc. Actualment, hi ha tres grups principals: masmuda, sanhaya i zenata, que s'expressen en diferents dialectes. Encara que no hi ha dades oficials, es pensa que la població berber representa l'ètnia majoritària.

Migracions

Tradicionalment, el Marroc ha estat un país d'emigrants. En l'època de la independència, les migracions internes constitueixien una estratègia de les poblacions més pobres de la regió del Rif, el Gharb i de la zona oest de país. La crisi de l'agricultura tradicional i la necessitat de buscar formes de supervivència obligaven els habitants de les muntanyes a buscar temporalment les poques zones planes de la regió on treballar.

El Marroc es va convertir en proveïdor de mà d'obra agrícola per als països d'Europa després de la postguerra. Els focus principals d'emigració eren la zona del Sous i del Petit Atlas,

i d'altra banda, la zona del Rif i la Jebala (zona de muntanya, berberòfones, pobres i poc favorables a l'autoritat central). Els destins internacionals d'aquests emigrants: França, Bèlgica, Alemanya, Països Baixos. Els migrants eren majoritàriament homes, joves, generalment casats i que deixaven les seves famílies al seu país d'origen, estalviaven una bona part del seu salari per a enviar-lo al Marroc.

Ja cap al 1970, àrees urbanes com Casablanca, Fes, Rabat, Meknès, Kenitra, Marràqueix, Agadir, Tetuan i Tànger van començar a expulsar emigrants per l'ajust econòmic i els efectes de la reforma universitària restrictiva que va obligar molts estudiants superiors a abandonar la seva formació i el seu país.

Actualment, hi ha una diversificació dels principals destins dels emigrants marroquins: els tradicionals de la Comunitat Europea i el sud d'Europa (Espanya).

Quant a les seves característiques: homes, dones i infants que han anat arribant principalment via reagrupament familiar.

A més de ser un país emissor d'emigrants (cap a França, els Països Baixos, Bèlgica, Alemanya i Espanya), és receptor i lloc de pas principalment per als immigrants subsaharians.

L'emigració de marroquins cap a l'estranger ha repercutit contradictòriament en el lloc d'origen. D'una banda, contribueix positivament al conjunt de l'economia nacional que obté una font important de finançament dels intercanvis amb l'exterior; les remeses constitueixen més del 60% de la renda total de molts pobles i arriben a finançar projectes de sectors socials i regions diferents dels d'origen de l'emigració (ajuden a reduir la marginació econòmica de les zones de destí); han aportat modernització a les infraestructures familiars i comunitàries (construcció de nous habitatges, vies terrestres, etc.) i consum (en aliment, roba, aparells electrodomèstics, etc.); secundàriament, amb els estalvis dels migrants es fan inversions per a la creació de noves empreses, comerços i altres negocis que generen llocs de treball en la zona.

En l'aspecte negatiu, l'emigració ha plantejat problemes en els llocs d'origen: moltes terres han quedat abandonades, perquè els seus propietaris van emigrar, les formes d'explo-tació i producció col·lectives han retrocedit, perquè els que es queden moltes vegades es neguen a treballar-les; segons estudis sociològics i urbanístics ha sorgit una diferenciació social nova a les zones d'emigrants: les infraestructures i el model d'habitatge han canviat, arriben a topar amb els estils de vida tradicionals. Augment de les desigualtats regionals, com a conseqüència que una gran part dels estalvis no es canalitzen del tot a les regions d'origen (que són generalment, les més desfavorides), sinó que es queden en els centres més desenvolupats.

Segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística d'Espanya, l'any 2007 hi havia 582.923 mil persones empadronades amb nacionalitat marroquina. Quant al gènere, el 35,6% eren dones. El 60,7% de la població tenia entre 15 i 39 anys.

Idioma

L'idioma oficial al Marroc és l'àrab clàssic (també anomenat àrab culte o àrab literal, que és la forma estàndard i literària de la llengua àrab). És l'idioma de la legislació, encara que les lleis també es tradueixen al francès i a vegades a l'espanyol.

El francès és la llengua del comerç, però també és utilitzat en la traducció de lleis del país; fins fa uns anys l'ensenyament superior s'impartia en francès.

En algunes ciutats del Marroc, el coneixement i ús de l'idioma castellà és alt -un exemple en són Tetuan i Nador-; també entre la població sahrauí de l'antic Sàhara espanyol; i entre la majoria de la població de Larraix, Tànger, Al-Hoceimas (Al-hucemas) i Sidi Ifni és usual.

Entre la població, la llengua més parlada és l'àrab marroquí o darija, de mica en mica influïda per l'anomenada llengua culta, i és el conjunt de varietats d'àrab dialectal que presenten molts trets comuns que les diferencien d'altres dialectes de l'àrab.

Les zones rurals són berberòfones, s'hi parlen tres dialectes de les llengües berbers habitualment (tarifhit, tamazight i tachelhit).

Religió

La majoria de la població al Marroc segueix l'islam (98,3%), fonamentalment sunnites; el 0,6%, el cristianisme; l'1%, el judaisme; i l'1,8%, altres cultes. El rei és la màxima autoritat religiosa islàmica, com a comanador de tots els creients.

Al Marroc, l'article 6 de la Constitució proclama que "*l'islam és la religió de l'Estat que garanteix a tothom el lliure exercici dels cultes*". No obstant això, la predicació a magribins és il·legal, per tant, qualsevol acció encaminada a allunyar un musulmà de la seva religió pot ser condemnada de 3 a 6 mesos de presó, segons l'article 220 del Codi Penal del Marroc.

Les festes musulmanes es regeixen pel calendari lunar, és a dir, van marcades per les diferents fases de la lluna i poden tenir variacions regionals segons la visibilitat de l'astre.

Festes nacionals i religioses (subjectes al calendari lunar)

Calendari de festes	Data	Descripció i rellevància
Manifest de la Independència	Gener 11	Festa nacional.
Festa del tron	Març 3	Aniversari de l'entronització de Hassan II.
Dia del Treball	Maig 1	Festa nacional.
Festa de l'Oued Ed- Dahad	Agost 14	Aniversari de la recuperació de la província de Oued Eddahab (festa cívica nacional).
Revolució del Rei i el Poble	Agost 20	Aquest dia és molt important per al poble marroquí que celebra l'èxit de la independència i la unitat nacional. Una data destacada en la història del Marroc modern, no només pel significat que té com a revolució en la lluita per a aconseguir la llibertat i la independència de la nació, sinó també pel vertader esperit patriòtic que encarna i pel sacrifici espontani, en una profunda simbiosi entre el tron i el poble, sota el lideratge del rei.
Festa de la Joventut	Agost 21	Festa nacional.
Al Massira Al Khadra: Marxa Verda	Novembre 6	Festa nacional. El Marroc celebra la recuperació del territori del Sàhara.
Festa de la Independència	Novembre 18	Commemoració de la independència del Marroc. Durant aquest dia, se celebren molts actes multitudinaris i mítings a tot el país.
Fatih Moharrem (primer dia de l'any musulmà)	Segons el calendari lunar	Festa religiosa i nacional.

El ramadà	Segons el calendari lunar	Es tracta d'un mes autènticament religiós i festiu. És un mes de dejuni que comença amb la sortida del sol i dura fins que es pon, com una afirmació del musulmà a renunciar lliurement a totes les vanitats durant 30 dies. No és un mes de mortificació ni de penitència, per tant, no és estrany que hi hagi signes de festa al capvespre (banquets entre les famílies i amics, regals, vestits nous, etc.). El principal fi, tal vegada sigui la renovació de la fe durant aquest període, que sol variar en la seva data d'inici. I és que el ramadà segueix el calendari lunar i any rere any es desplaça a diferents estacions.
Aid Al Fitr (Festa de final del ramadà)	Segons el calendari lunar	Celebració religiosa nacional que es du a terme quan acaba el ramadà (el primer dia del mes de sawwal), dura tres dies en què les famílies es reuneixen per compartir els àpats, es fan regals, etc. És una de les festes més importants per als musulmans.
Aid Al Adha (la Festa gran del sacrifici o Festa del xai)	Segons el calendari lunar	És una altra de les manifestacions religioses més importants en tot el món musulmà , es commemora l'acte de sacrifici bíblic d'Ibrahim que, per amor a Allah, ofereix la vida del seu fill primogènit. En últim moment, Allah li perdona la vida en comprovar la fe d'Ibrahim i en el seu lloc demana el sacri-fici d'un anyell. D'aquí ve que les famílies per celebrar-ho sacrificuin un xai. Aquesta celebració comporta un moment de retrobament i alegria entre les famílies musulmanes, que atorguen un significat sentimental a la festa, és semblant al significat que es dona al Nadal .
Aid Al Máwlid an-Nabawí (commemoració del naixement del profeta Sidnâ Muhammad)		El Al-Máwlid an-Nabawí és una de les commemoracions islàmiques amb més significació i consisteix a posar tot l'accent en la importància i transcendència de la persona del profeta (Rasûlullâh, el missatger d'Allah -P.B.-).

Forma de govern i organització administrativa

El Marroc és una monarquia hereditària, regida per la Constitució de 1992 aprovada en referèndum nacional.

Tal com passa a Espanya, la Constitució política del Marroc designa que el monarca ha de ser home. El cap de govern actual és Muhammad VI Ibn al-Hassan.

El Parlament bicameral està format per la Cambra de Representants, integrada per 325 membres elegits per sufragi universal directe i la Cambra de Consellers o de les regions, composta per 270 membres que són elegits a nivell regional per les col·lectivitats locals, les cambres professionals i els sindicats, i que es renova en un terç cada tres anys.

5. Wilaya: subdivisió administrativa d'alguns països musulmans.

Distribució política i territorial del Regne de Marroc

El Regne de Marroc es divideix en 16 regions, 42 províncies (incloses les 3 creades al Sàhara Occidental), part de les quals s'agrupen en 14 wilaya⁵ creades entorn dels principals centres urbans i econòmics.

1. Chauia-Uardiga (Settat)
2. Dukala-Abda (Safi)
3. Fes-Bulmane (Fes)
4. Garb-Chrarda-Beni Hsen (Kenitra)
5. Gran Casablanca (Casablanca)
6. Guelmin-Es Semara (Guelmin)*
7. El Aaiún-Bujador-Sakia El Hamra (El Aaiún)*
8. Marràqueix-Tensift-Hauz (Marràqueix)
9. Meknès-Tafilalet (Meknès)
10. Oriental (Oujda)
11. Ued Edahab-Lagüira (Dajla)*
12. Rabat-Salé-Zemur-Zaer (Rabat)
13. Sus-Masa-Draa (Agadir)
14. Tadla-Asilal (Beni Melal)
15. Tànger-Tetuan (Tànger)
16. Taza-Al-Hoicema-Taunat (Al-Hoicema)

Principals partits polítics

El partit governant és la *Union Socialiste des Forces Populaires* (USFP). Altres partits en el país afins: *Rassemblement National des Indépendants* (RNI), *Syndicat National Populaire* (SNP) -partit d'esquerrres amb participació de partits de centre-, *Parti du Progrès et du Socialisme* (PPS) i partits de la Koutla (PI -*Parti de l'Istiqlal*- partit nacionalista i conservador). La Koutla és una aliança electoral de partits d'esquerrres a la qual també pertany la USFP.

Context econòmic i social

En l'àmbit social, la cobertura de les necessitats bàsiques continua essent un tema secundari entre les preocupacions de les autoritats públiques marroquines. Hi ha una ajuda puntual per als més necessitats, però no són accions que s'estableixin com a referents d'una vertadera política social per afrontar els dèficits que ha d'encarar aquest país.

Segons l'informe del Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) que posa de manifest el grau de desenvolupament humà IDH⁶, el Marroc ocupa el lloc 126 (la llista la componen 177 països) i és un dels països més

6. Vegeu Annex apartat 1.2.

subdesenvolupats del planeta⁷. El nivell de pobresa i exclusió en aquest país és cada vegada més alarmant i preocupant, ha portat milers de marroquins a l'èxode a altres parts del món.

Més del 19% de la població viu per sota de la línia nacional de pobresa, un 14,3% dels marroquins sobreviu amb menys de 2 dòlars al dia (dades del període 1995-2005).

Quant a l'educació, segons el Ministeri d'Educació Nacional del Marroc, els nivells d'escolarització en l'àmbit urbà han anat en augment en tots els graus escolars, encara que en relació al gènere, l'escolarització de les dones continua essent inferior que la dels homes, però creix ràpidament. En el medi rural, l'existència de condicions lligades a la pobresa, la falta de recursos educatius i l'abandonament escolar després de l'ensenyament bàsic, impedeixen assolir els nivells normals d'ensenyament. Per als adolescents i els infants l'aprenentatge està molt dissociat de la vida quotidiana i social, i fa que molts comencin a treballar de molts petits. A més, en el medi rural els mitjans econòmics són més escassos i moltes famílies no poden afrontar les despeses d'escolarització, que

7. Morocco. IDH Rank-126. http://hdrstats.undp.org/countries/data_sheets/cty_ds_MAR.html

conduïx a abandonar de forma precoç el procés educatiu i impedeix assolir els nivells normals d'ensenyament.

Respecte a la salut de la població, la cobertura bàsica ha augmentat gràcies al nombre de metges i d'establiments sanitaris. La mortalitat infantil ha disminuït del 92% al 35% en el medi rural, en part gràcies a l'eliminació i control de moltes malalties. Malgrat aquest avenç, és discutible la falta de recursos que permetin millorar les condicions d'atenció, de control d'higiene, de dificultat d'accés a l'atenció mèdica, etc.

Producció

El sector agrícola té un paper determinant en la producció econòmica i social del Marroc, ocupa més del 44% de la població activa. La producció agrícola està dominada pels cereals -especialment el blat- (62%), fruites (8%), verdures (4%), hortalisses (2%), entre altres cultius. El clima del país explica el pes determinant que té la producció de cereals.

En aquest país, la superfície agrícola útil amb prou feines arriba al 13% de l'extensió total. El perfil que caracteritza els treballadors rurals al Marroc és el d'un agricultor que viu en condicions miserables, treballa en petites explotacions de tipus familiar, en les quals es fan servir tècniques tradicionals,

i que disposen de poca o cap infraestructura (són explotacions poc rendibles i de subsistència).

En els últims anys, les actuacions de les autoritats marroquines han anat encaminades a diversificar i modernitzar la producció agrícola i ramadera del país, millorant i incentivant la producció d'altres cultius, en particular els industrials, d'horta, fruiters i altres cultius d'exportació, així com reforçant les mesures sanitàries per al bestiar.

El Marroc ocupa el primer lloc de productors de peix a l'Àfrica i és el primer exportador mundial de sardina, el vint-i-cinquè a nivell mundial. La producció de la flota costanera es destina principalment a la indústria de transformació, principalment de farines de peix i conserves, i en menor grau al consum local. La pesca artesanal genera prop de 7.000 llocs de treball i exerceix un paper social fonamental entre la població costanera del Marroc.

En el sector de la indústria marroquina, el sector miner i en particular el dels fosfats té una importància essencial per a l'economia, representa el 3% del seu PIB en els últims anys.

Context laboral

Característiques de l'ocupació: sector informal i formal

El mercat laboral al Marroc està segmentat en dos àmbits: formal i no formal⁸. Els funcionaris (govern central i local), els treballadors en les empreses públiques i els que tenen cobertura social (CNSS) constitueixen el sector formal.

Quant al sector informal, juga un paper rellevant en la productivitat del país i té un pes molt important en el teixit productiu (venda de productes al carrer, petits autònoms sense centre fix de treball, etc.). L'economia informal afecta més del 57% de la població activa.

Històricament, l'accés al mercat de treball s'ha desenvolupat en unes condicions desiguals i discriminatòries entre homes i dones marroquines. En països com el Marroc l'evolució de la feminització de l'ocupació és molt més lenta i està molt allunyada de valors igualitaris que s'associen a l'alliberament de la situació laboral de les dones occidentals. Per cada dona marroquina que treballa, hi ha quatre homes, existeix a més una gran diferència en el salari mensual entre ambdós sexes

8. Vegeu Annex apartat 1.3.

(la mitjana del salari mensual que perceben els homes supera el de les dones en un 35,8%). La diferenciació entre ambdós sexes en el mercat de treball no explica la gran bretxa de salaris entre homes i dones, ja que és oposat al principi de: a treball semblant, salari semblant, que estableix el nou Codi del Treball⁹.

Ocupació

En aquest país, per a l'any 2006, la població ocupada era de 9.927,7 mil persones (2.859,6 mil dones i 7.472,9 mil homes). Un 43,34% del total de la població empleada es localitzava en sectors de l'agricultura, la ramaderia, la caça, la silvicultura¹⁰ i la pesca, seguits pel sector del comerç (venda en grans quantitats i al detall) amb un 16,13%, indústries i manufactures (11,50% de població empleada), un 10,23% treballava en el sector de l'Administració pública i defensa¹¹.

Les dones marroquines s'ocupaven en el sector de l'agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca (61,24% davant del

36,66% d'homes), i moltes treballaven en qualitat d'ajuda familiar.

En el medi urbà, destaca la participació de les dones en el sector de l'Administració pública i defensa (forces armades) amb un 16,08%, indústries i manufactures (14,14%) i, en menor proporció en el sector del comerç (5,2%). La venda de productes alimentaris (d'elaboració pròpia en els carrers), els treballs artesanals tèxtils en el sector de la indústria i el cuir són altres sectors on participen.

Quant a la situació dels ocupats, el 48,83% eren homes as-salariats mentre que un 29,92% eren treballadors per compte propi. En el cas de les dones, el 55,33% eren treballadores familiars auxiliars. El treball familiar auxiliar suposa, que en considerar-se una ampliació de les activitats domèstiques, no dóna cap dret a la treballadora a cap tipus de remuneració ni cobertura social (subsidi de desocupació, seguretat social, baixa laboral).

9. L'article 9 del Codi de Treball que va entrar en vigor el 8 de juny de 2004 assenyala la prohibició de tota discriminació entre els treballadors a causa de descendència, color, sexe, minusvalidesa, estat civil, credo, opinió política, afiliació sindical, origen o classe social.

10. La silvicultura és la pràctica i ciència que tracta el cultiu de boscos i muntanyes amb tècniques que s'apliquen a les masses forestals per obtenir una producció contínua de béns de consum i per al manteniment de la massa arbòria.

11. LABORSTA- Oficina d'estadística de l'Organització Internacional del Treball. País Marroc. Enquesta de la força de treball, aplicada a tot el territori a persones més grans de 15 anys i més (excepte a les persones que viuen en llars col·lectives com ara quarters, presons o allotjaments d'obres públiques).

Desocupació

La taxa de desocupació era del 9,4% per a les dones i de 9,6% per als homes. Respecte a les franges d'edat dels desocupats, les dones entre els 25 i els 34 anys i els joves entre els 15 i els 24 anys (42,26%) són dos dels grups amb més dificultat a l'hora d'accedir a un lloc de treball.

Més del 60% de les dones desocupades cercaven una primera feina.

Dret del treball

El Marroc compta amb una legislació laboral basada en els convenis i recomanacions de l'Organització Internacional del Treball (OIT).

El nou Codi del Treball que va entrar en vigor el 8 de juny del 2004¹² respon a la necessitat d'adoptar un marc laboral modern que permeti a l'inversor i als treballadors conèixer els seus drets i obligacions en el context d'un contracte social, i suposa el començament d'una nova etapa en la legislació laboral del Marroc, sobretot en relació amb els drets de les dones.

12. Le Nouveau Code du Travail 2004

<http://www.maroc.ma/NR/rdonlyres/9A951844-BCA6-4468-9EFD-7460E229E00F/0/codedetravail.pdf>

Algunes condicions de la relació laboral

La nova Llei estableix diferències respecte a l'anterior. El nou Codi del Treball estableix l'augment de l'edat mínima del treballador. Els menors de 15 anys no poden treballar. Els inspectors de treball poden sol·licitar un informe mèdic dels menors de 18 anys que estan treballant en una empresa per certificar que les tasques que realitzin no excedeixen les seves capacitats (art. 144).

Hi ha una reducció de les hores de treball setmanals de 48 a 44 hores, excepte en el sector de l'agricultura.

La inspecció de treball, en compliment de la legislació laboral marroquina, l'exerceixen els inspectors de treball, que visiten les empreses per controlar l'aplicació de la legislació social i les condicions laborals dels treballadors. D'altra banda, s'ocupen que els empleats estiguin informats de les disposicions legals que els concerneixen. En cas de conflicte, els inspectors de treball concilien les diferències que puguin sorgir entre empresari i treballador.

La legislació marroquina estableix un tipus d'estatut del treball que, entre altres coses, reglamenta la contractació, el període de prova, l'acomiadament, el període de vacances, la disciplina, la higiene, la seguretat laboral i les baixes per malaltia. Aquest Estatut s'exhibeix, en lloc visible, en els centres de treball. En la pràctica, la majoria dels treballadors marroquins desconeix aquesta normativa i, en conseqüència veuen restringides les seves condicions de treball.

El contracte de treball al Marroc es formalitza entre ocupador i treballador, de forma verbal o per escrit (la forma verbal és la més habitual) i pot ser de durada determinada o indeterminada.

Quant a les condicions dels contractes aplicats al Marroc, el contracte de treball per un temps determinat finalitza al terme fixat per les parts, llevat que contingui una clàusula de reconducció tàcita. El contracte de durada indeterminada finalitza per voluntat d'una de les parts, mitjançant preavis a l'altra. El termini de preavis varia segons la categoria professional de l'assalariat, els usos del lloc i els convenis col·lectius.

La jornada laboral de l'empleat, segons la constitució marroquina, no pot excedir les 8 hores diàries, 40 hores setmanals.

Quant a les hores extraordinàries, no poden excedir el 10% de les hores normals. En els dies laborables, quan aquestes estiguin compreses entre les 5.00 i les 22.00 hores, s'incrementarà el salari en un 25%, mentre que si se situen entre les 22.00 i les 5.00 hores s'incrementarà en un 50%. Quant als dies de descans setmanal o festius, l'increment serà d'un 50% en la primera franja horària i del 100% en la segona.

Els treballadors tenen dret a vacances després de 6 mesos de treball continuat i efectiu. El dret a vacances es calcula prenent com a base un dia i mig laborable per mes treballat (dos dies per mes treballat efectiu per als menors de 18 anys). Tenen dret a un dia i mig laborable (o dos) addicional per cada 5 anys treballats.

Els descansos setmanals tenen una durada mínima de 24 hores consecutives per a tot el personal d'una mateixa empresa.

Pel que fa a l'acomiadament, El Marroc té una reglamentació del mercat laboral prou restrictiva, en particular respecte als processos d'acomiadament en el sector privat. Els acomiadaments per motius econòmics estan prohibits. Un ocupador només pot acomiadar un empleat per raons disciplinàries.

En aquest país s'estableix que el salari (que resulta de l'acord entre empresari i assalariat i depèn de la zona geogràfica d'implantació i de l'activitat de l'empresa) no pot ser en cap cas inferior al SMIG (salari mínim interprofessional garantit) o al SMAG (salari mínim agrari garantit) fixats pel Ministeri d'Ocupació i Promoció Nacional.

Quant a seguretat social, l'afiliació a la Caixa Nacional de la Seguretat Social (CNSS) és obligatòria per a l'empresari així com per als seus treballadors i aprenents.

En la pràctica, en el sector informal (que és on un gran percentatge de la població està ocupada), aquestes condicions de treball no es compleixen ja que no hi ha una normativa o instància que vigili i faci complir aquests drets i obligacions.

Organització i llibertat sindical

El Codi del Treball a l'article 9 garanteix a tots els ciutadans la llibertat de crear associacions i de militar en el sindicat que vulguin, en sintonia amb les lleis internacionals reconeix al treballador el dret a agrupar-se en sindicats per a la defensa dels seus interessos professionals.

Entre els sindicats més importants al Marroc hi ha: *Unión Marocaine du Travail* (UMT), la *Confédération Démocratique du Travail* (CDT), *Union Générale des Travailleurs au Maroc* (UGMT).

Està reconegut el dret de negociació col·lectiva, però només pot participar el sindicat més representatiu, que haurà de tenir almenys el 35% del total de delegats dels treballadors elegits a nivell de l'empresa o establiment.

La llei prohibeix específicament que els ocupadors puguin acomiadar als treballadors/es per haver participat en activitats sindicals legítimes, i els tribunals estan capacitats per obligar els ocupadors a readmetre els treballadors/es acomiadats arbitràriament, així com a pagar indemnitzacions i salaris retroactius.

Existeix el dret de vaga, però amb greus sancions. La Constitució garanteix aquest dret, no obstant això, hi ha restriccions per a determinats grups. Per exemple, els funcionaris públics poden ser castigats per participar en aturades laborals o actes d'indisciplina col·lectius. A més, segons el Codi Penal (art. 288) tota persona que recorri a la força, les amenaces o les activitats fraudulentas per provocar una aturada a fi de forçar un canvi salarial o interfereixi en el lliure exercici del treball pot ser condemnada a penes d'un mes a dos anys de

presó. L'acció de vaga en particular és objecte de represàlies immediates, en forma d'acomiadaments i demandes legals.

En aquest país encara persisteixen moltes violacions als drets dels treballadors (al dret de llibertat i expressió). El cas més greu es dona en la indústria del vestit, on més del 70% de la força de treball correspon a les dones, i on la majoria té menys de 30 anys. Quant als treballadors que volen constituir un sindicat, aquests són acomiadats o fins i tot arrestats.

El dèbil nivell de sindicació en aquest país explica d'alguna manera la falta d'accions reivindicatives en matèria laboral. Malgrat les moltes mancances en matèria social, el Marroc continua essent un país on els esforços col·lectius de treball i les vagues no són molt freqüents en comparació amb altres països que compten amb un nivell de desenvolupament equiparable.

SENEGAL

Capital: Dakar

Superfície: 196.190 km²

Densitat demogràfica: 52 hab./km²

Població: 12.853.259

Esperança de vida (anys): 57,08

Alfabetització adults: 39,3%

IDH: 156

Senegal: Dades generals

País	Pobl. per sexe (%)		Esperança de vida (anys)		Estructura edat %		
	Homes	Dones	Homes	Dones	0-14	15-64	65 +
Senegal	49,99%	50,01%	55,7	58,5	41,9	55,1	3

Font: CIA-World factbook

Els grups ètnics del país: wòlof (43,3%), peul (23,8%), serer (14,7%), jola (3,7%), malinke (3%), soninke (1,1%). Són minoria els grups d’europeus i libanesos (1%), altres (9,4%).

Migracions

El fenomen migratori a Senegal és antic. Les migracions internes (entre subregions, de les perifèries al centre de la ciutat) s’expliquen per la necessitat de la població de trobar una feina i millors condicions de vida. Majoritàriament, són treballadors agrícoles temporers i amb escassa o nul·la formació. D’altra banda, el comerç entre els pobles també va

donar origen a migracions que es van ancorar amb el temps (els móodu-móodu, comerciants wòlof del Senegal).

Les migracions internes s’han traçat majoritàriament de la vall del Riu Senegal (grups de soninke i tukulor) al centre del país, en especial cap a Diourbel i Louga.

Al començament dels anys vuitanta, el Senegal es va anar convertint progressivament en un país d’emigració internacional orientada cap als països del Nord i més tard reorientada cap a l’espai Schengen.

La intensificació de l’emigració internacional s’explica principalment pel factor econòmic que impulsa joves senegalesos a emigrar cap a Europa. Condicions objectives tant al país d’origen (la desocupació i subocupació, la falta d’oportunitats de millorar la qualitat de vida, la pobresa, el creixement demogràfic, etc.) com al país d’acollida (necessitat objectiva de mà d’obra) expliquen les migracions legals o clandestines.

El Senegal és el principal lloc d’origen de les pasteres que arriben a les costes de les Canàries.

Idioma

L’idioma oficial és el francès, coexisteix amb les diferents llengües dels grups ètnics -la llengua més estesa entre la població és el wòlof.

Religió

El Senegal es considera un estat aconfessional. El 92% dels senegalesos són practicants musulmans i la resta són catòlics i animistes. Al Senegal tant la integració d’ètnies com de cultures i religions ha estat positiva.

Aquest país és reconegut per la seva tolerància religiosa. No és estrany trobar membres d’una mateixa família pertanyents a religions diferents. Hi ha molts matrimonis interreligiosos. Les festes musulmanes i cristianes són igualment celebrades i respectades per les diferents confraries musulmanes i les altres comunitats.

Festes nacionals (FN) i religioses

Calendari de festes	Data	Descripció i rellevància
Cap d’any / El am Hejir Eid-ul-Adha	Calendari lunar / calendari musulmà	Festa musulmana. El cap d’any usulmà se celebra el primer dia del mes <i>muharraq</i> , que és el primer del calendari i que, amb els tres mesos que el segueixen, conformen una època de l’any considerada sagrada. És important dir que el primer dia de l’any del calendari romà no és per als musulmans una festa tan rellevant com per a altres cultures.
Ashura Muharrum /Dr. Babu Jagjivan Ram Musulmana	Gener 29	Festa musulmana.
Gran Magal de Touba. Muridista	Març 31	Festa religiosa musulmana.
Dia de la Independència	Abril 4	Festa nacional.
Dilluns de Pasqua	Abril 9	Festa religiosa catòlica i protestant.
Dia del Treball	Maig 1	Festa nacional.
Ascensió	Maig 17	Festa religiosa catòlica.
Pentecosta	Maig 28	Festa religiosa catòlica.
Celebració de l’Assumpció	Agost 15	Festa religiosa catòlica.
El ramadà	Segons el calendari lunar	El ramadà segueix el calendari lunar i any rere any es desplaça a estacions diferents.

Calendari de festes	Data	Descripció i rellevància
Aid Al Fitr (Festa de fi del ramadà)	Segons el calendari lunar	Celebració religiosa nacional que es du terme quan acaba el Ramadà (el primer dia del mes de sawwal), dura tres dies durant els quals les famílies es reuneixen per compartir els àpats, es fan regals, etc. És una de les festes més importants per als musulmans.
Tots Sants		Festa religiosa catòlica.
Festa del xai / Eid-ul-Adha	Segons el calendari lunar	Quan finalitza el pelegrinatge a la Meca (el primer dia del mes de sawwal), dura tres dies durant els quals les famílies es reuneixen per compartir els àpats, fer-se regals, etc. És una de les festes més importants per als musulmans.
Nadal	Desembre 25	Festa religiosa catòlica.

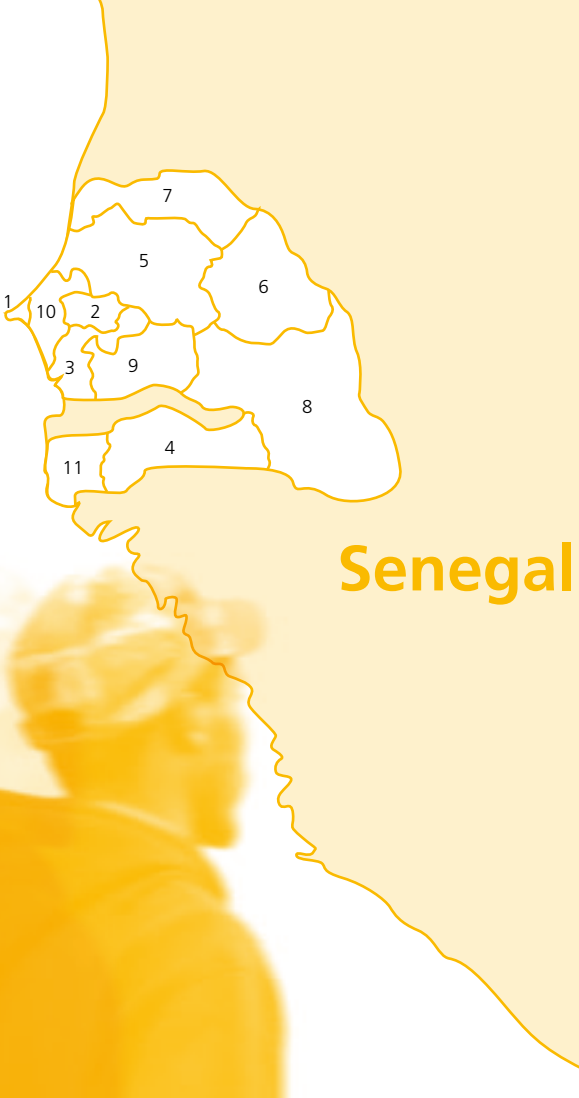
Forma de govern i organització administrativa

El Senegal és una república de règim presidencialista i sistema unicameral. La Constitució d’aquest país estableix la separació dels poders i un sistema que atorga amplis poders al cap de l’Estat i es reconeix el pluripartidisme.

L’última reforma constitucional es va portar a cap al gener del 2001 i va ser aprovada en referèndum per més del 92,5% dels votants.

El president de la República és elegit per sufragi universal directe. Actualment, Abdoulaye Wade governa aquest país pel *Parti Démocratique Sénégalais*, va ser reelegit l’1 d’abril del 2007 amb el 55,86% dels vots. El seu mandat serà de 7 anys (s’ha reformat l’apartat constitucional que assenyalava que el període de govern era de 5 anys).

El president determina la política de la República i nomena el primer ministre, que és el cap de govern. Té la capacitat de dissoldre l’Assemblea Nacional després de consultes amb el primer ministre.

El poder legislatiu el constitueix l’Assemblea Nacional amb 120 escons i els seus diputats s’elegeixen per sufragi universal directe per un període de 5 anys.

El poder judicial és independent del legislatiu i l’executiu i l’exerceix el Consell Constitucional, el Consell de l’Estat, la Cort de Cassació, el Tribunal de Comptes i els tribunals ordinaris.

Aquest país està dividit territorialment en 11 regions que al seu torn es componen de 34 departaments¹³. Hi ha una unitat administrativa menor coneguda com *arrondissement*.

Les regions:

- 1. Dakar
- 2. Diourbel
- 3. Fatick
- 4. Kolda
- 5. Louga
- 6. Matam
- 7. Saint-Louis
- 8. Tambacounda
- 9. Kaolack
- 10. Thiès
- 11. Ziguinchor.

13. Departament: és la unitat de divisió administrativa d’un territori.

Principals partits polítics

Els partits polítics més importants: *Parti Démocratique Sénégalais* (PDS), *Alliance des Forces du Progrès*, *Parti Socialiste du Sénégal* (PS), *Union pour le Renouveau Démocratique* (URD), *And Jef/Parti Africain pour la Démocratie et le Socialisme*.

Context econòmic i social

La pobresa en aquest país no ha deixat d'augmentar en els últims anys, l'índex de creixement per habitant és negatiu. Els programes d'ajust econòmic iniciats a principis de la dècada dels 80 van fer insistència en la reducció de la demanda interna, l'obertura cap a l'exterior i l'equilibri dels comptes, com a condicions per recuperar el creixement i eradicar progressivament la pobresa.

Avui en dia, la situació al Senegal és preocupant en termes d'accés als serveis bàsics: salut, educació, fonts d'aigua millorada (potable), sanejament. I d'accés al treball, en particular de les dones i dels joves. La pobresa es tradueix en la indigència de les famílies i dels infants, i també, en forma global, en l'augment de la vulnerabilitat i de la fragilitat del teixit social.

Segons dades que apareixen en l'informe de l'IDH del Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament, el Senegal¹⁴ ocupa el lloc 156 del rànquing que mesura l'índex de desenvolupament humà de 177 països (té un baix desenvolupament humà). La mortalitat infantil és de les més altes del món (77 per 1.000 infants nascuts vius). I l'esperança de vida de la població és de 45 anys.

Per a l'any 2005, el 56,2% de la població sobrevivia amb dos dòlars al dia. Encara que no es tenen dades exactes de la precarietat per gèneres, cal destacar que, per diversos factors (migració masculina, malalties com el VIH, precarietat laboral, entre altres), un gruix important de població femenina és cap de família sense que la seva situació rebi mesures específiques de suport.

Producció

Mineria. Al Senegal, el principal producte d'extracció minera és el fosfat de calci, que té un paper molt important en l'àmbit internacional (Europa principalment) i local.

14. SENEGAL IDH Rank – 156

http://hdrstats.undp.org/countries/data_sheets/cty_ds_SEN.html

El sector agrícola ocupa el 60% de la població activa mentre la seva contribució al PIB és inferior al 10%. És un sector molt poc productiu i aporta més a la subsistència de la població. La superfície dedicada als cultius industrials s'eleva a 1.015.758 hectàrees, que correspon a la producció del cacauet, el cotó i el sucre. Altres cultius, que són importants per la seva resistència a la sequera, són el mill i la melca de les regions central i nord del país. Cada vegada més, es cultiva l'arròs a la vall del riu Senegal i a la regió de Casamance.

Pel que fa a la producció de fruites i hortalisses, la producció es manté orientada fonamentalment a satisfer la demanda interna, que absorbeix el 95% del total de la producció.

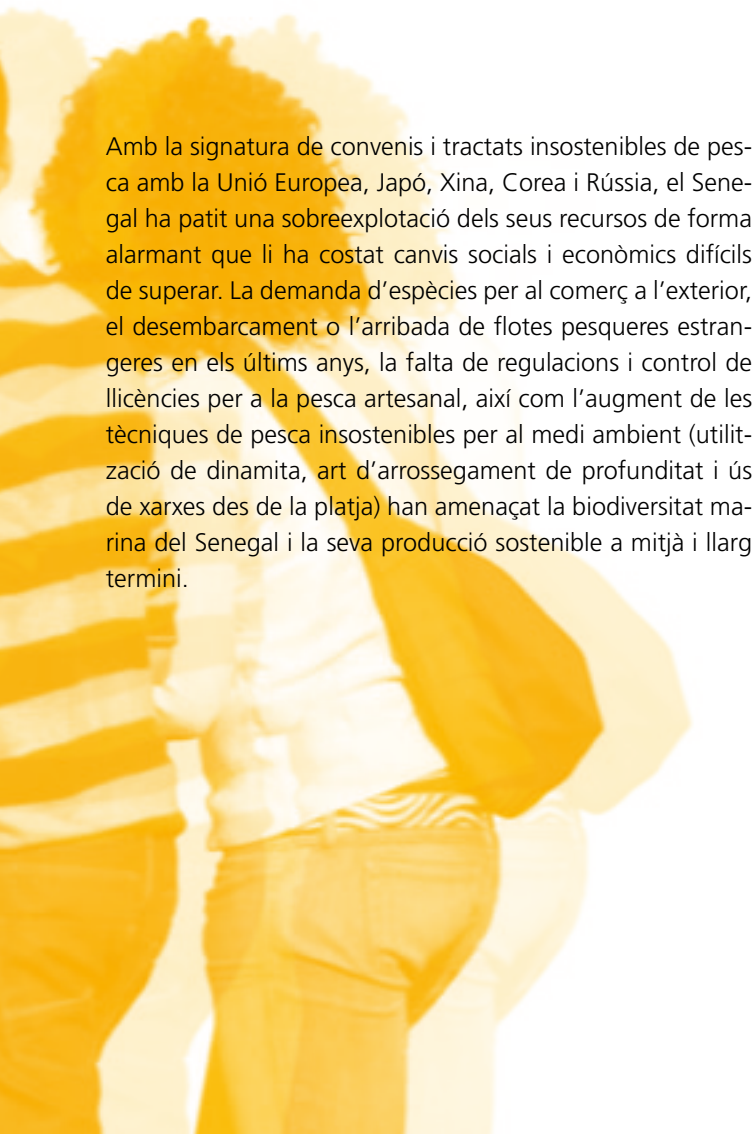
El camp senegalès s'enfronta a dificultats importants, la desregulació de la indústria de finals dels anys noranta, l'erosió del sòl, l'escassetat de pluges, la mala gestió de la indústria de la transformació, l'evolució dels preus internacionals i la regulació fitosanitària europea, són algunes de les condicions que expliquen les problemàtiques del sector.

La ramaderia constitueix un subsector important de l'economia senegalesa. Es tracta d'una ramaderia extensiva, ara les autoritats del país estan fomentant la intensificació i modernització de les explotacions, encara que és un sector altament vulnerable als períodes de sequera. Prop de 350.000

famílies hi treballen. Els productes derivats (carn, llet, etc.) contribueixen a satisfer les necessitats bàsiques de la població.

L'explotació ramadera, l'agricultura moderna (sobrepasturatge, ús de fertilitzants, compactació de sòls per la utilització de determinades eines o tecnologia per al cultiu, entre altres), la tala d'arbres indiscriminada i les sequeres, han portat a la desertització de grans superfícies que abans eren productives, amb això s'han empobrit àrees de l'interior del país, i ha mobilitzat la població cap a la costa a la recerca de millors oportunitats de treball.

Al Senegal, com en altres països d'Àfrica, la pesca era una activitat tan important com ho és el turisme a Espanya. Fins fa poc es constituïa com el primer sector exportador del país i en la generació d'ocupació. Ocupava aproximadament 600.000 persones de forma directa o indirecta, dos terços treballaven en la producció i transformació del producte. Aquesta caiguda de les exportacions de peix congelat, fresc o transformat (conserves, entre altres), es deu a les dificultats d'aprovisionament de les unitats de transformació i a la degradació dels recursos, en particular de les espècies de més valor afegit (com la tonyina, la llagosta i el pop).

Amb la signatura de convenis i tractats insostenibles de pesca amb la Unió Europea, Japó, Xina, Corea i Rússia, el Senegal ha patit una sobreexplotació dels seus recursos de forma alarmant que li ha costat canvis socials i econòmics difícils de superar. La demanda d'espècies per al comerç a l'exterior, el desembarcament o l'arribada de flotes pesqueres estrangeres en els últims anys, la falta de regulacions i control de llicències per a la pesca artesanal, així com l'augment de les tècniques de pesca insostenibles per al medi ambient (utilització de dinamita, art d'arrossegament de profunditat i ús de xarxes des de la platja) han amenaçat la biodiversitat marina del Senegal i la seva producció sostenible a mitjà i llarg termini.

El sector pesquer del Senegal s'enfronta a una profunda crisi. Els estocs de peix estan exhaustos i el col·lectiu artesanal desorganitzat, els preus del peix s'han apujat en els mercats locals i ha posat en perill els subministraments a les indústries de conserves.

A l'Àfrica queden encara més de deu mil cayucos dedicats a la pesca artesanal. Si la sobreexplotació pesquera s'intensifica encara més, molts d'aquests pescadors perdran la seva feina i miraran cap a Europa.

El problema de la gestió de recursos naturals de la zona no sols afecta la població d'aquest país i al seu mercat, sinó que posa en perill els subministraments de tota la subregió (Mauritània, Burkina Faso, etc.).

Context laboral

Característiques de l'ocupació: sector informal¹⁵ i formal

Al Senegal, el sector informal i l'Estat són els dos principals proveïdors d'ocupació i ingressos. El sector informal en aquest país és heterogeni pel que fa a activitats i a actors. Entre els sectors de l'economia amb participació d'empresaris del sector informal figura el comerç, l'agricultura, la construcció, la indústria manufacturera, el transport i els serveis, és a dir pràcticament tots els serveis. Comprèn el 58,7% de la població activa urbana contra el 17,8%.

Si bé el predomini dels guanys generats en el sector informal en l'economia i l'ocupació és una característica comuna al Senegal, presenta diferències d'inserció quant a gèneres (cal dir que no hi ha estadístiques fiables que ho reflecteixin, les

dades són estimacions del Banc Mundial). Aquest sector és majoritàriament femení (amb una taxa del 59%).

Els treballadors del sector informal viuen en una situació de pobresa i inseguretat, d'explotació, no tenen a qui recórrer a la recerca de protecció, contreen malalties perquè no disposen d'aigua potable o dels serveis socials bàsics, poden patir accidents amb conseqüències de mutilació o encara pitjors. Els treballadors del sector informal de l'economia són principalment venedors ambulants, pagesos, jornalers que treballen en empreses molt petites d'una manera ordinària, ocasional o contractual, mà d'obra no remunerada com la familiar i els aprenents, treballadors a domicili, treballadors de la llar (servei domèstic), etc. Hi ha també un nombre menor de propietaris d'una miniempresa. Són molts els que depenen d'un intermediari o d'una microempresa.

15. El terme de sector *informal* el va encunyar l'Organització Internacional del Treball (OIT) al 1991, amb la finalitat de comptar amb un concepte més clar que definís el conjunt d'unitats dedicades a la producció de béns o a la prestació de serveis amb la finalitat de crear ocupacions i generar ingressos a les persones que participen en aquestes activitats. Aquestes unitats participen en el mercat laboral a petita escala, amb una organització rudimentària en què hi ha poca o cap distinció entre el treball i el capital de producció. Les relacions d'ocupació en aquest sector, en el cas d'existir, es basen més en l'ocupació ocasional, el parentiu o les relacions personals i socials, i no en acords contractuals que suposin garanties formals de drets.

Ocupació

Quant a l'ocupació, dades de l'Oficina d'Estadística de l'OIT assenyalen que al Senegal, l'activitat econòmica amb més demanda d'empleats és el sector de l'agricultura, ramaderia i pesca, així com la silvicultura i la caça amb un 31,28% de la població ocupada. Altres dels sectors importants són el comerç amb un 24,92%, la indústria manufacturera (7,78%) i el sector de la construcció (5,9%).

La població ocupada en el sector de l'Administració pública representa el 5%.

Desocupació

En països com el Senegal on la població jove menor de 16 anys representa un 45%, la necessitat de nous llocs de treball és un tema que s'ha de resoldre ara. Més del 60% de joves entre els 15 i els 29 anys estan desocupats i, per tant, no compta amb les garanties i drets que atorga la seguretat social d'aquest país. Davant d'aquesta situació de marginalitat, molts opten per migrar cap a altres departaments del Senegal o cap a altres països. En altres casos, opten per l'economia submergida (treball en mines, venda ambulant, entre altres).

Dret del treball

La legislació laboral senegalesa té com a base el Codi del Treball, l'última versió tracta de la Llei 97-17 de l'1/12/97¹⁶. La relació laboral es regula en el contracte de treball. Aquest contracte s'estableix lliurement entre les parts, sempre que no es contradiguin les disposicions legals.

Hi ha diferents tipus de contractes de treball: contractació de durada determinada, de durada indeterminada, contracte d'aprenentatge, entre altres. La contractació de treballadors senegalesos és lliure, però ha de declarar-se en el *Service de la Main d'Oeuvre*.

Algunes de les condicions de treball

Segons la llei, el període de prova ha de quedar constatat per escrit sota la pena de nul·litat. El període màxim, incloses pròrrogues, és de 6 mesos.

16. Code du Travail/ Loi n°97-17 du 1er décembre 1997.
<http://www.droit-afrique.com/images/textes/Senegal/Senegal%20-%20Code%20du%20travail.pdf>

La durada de la jornada de treball no pot excedir 40 hores setmanals, excepte en les explotacions agrícoles on no poden ser superiors a 2.352 hores per any.

Es considera com a treball a temps parcial el que té un horari inferior a la jornada normal en, almenys, un cinquè de durada normal.

El treball nocturn és el realitzat entre les 22.00 h i les 5.00 hores. En el cas de les dones i menors de 15 i 18 anys, hi ha d'haver un descans mínim d'onze hores consecutives.

El descans setmanal és obligatori per a tots els treballadors, i ha de ser com a mínim de 24 hores consecutives per setmana i té lloc, en principi, el diumenge. Els casos especials es fixen per decret.

Quant a les vacances pagades, el treballador té com a mínim dos dies laborables de permís remunerat per mes de treball.

El dret de vacances s'adquireix després d'un període mínim de treball de 12 mesos. Els casos especials es fixen per decret. Els treballadors tenen dret a un màxim de 15 dies de permís no remunerat per a assistència a cursos de formació, congressos sindicals, sense que es descomptin de les seves vacances anuals.

Organització i llibertat sindical

El Senegal ha ratificat els convenis de l'OIT següents: conveni 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138, 182. La Constitució d'aquest país garanteix la llibertat sindical i el dret a la vaga.

El Codi de Treball del Senegal assenyalava a l'article 29 (capítol 7) la prohibició a tot empresari de considerar la pertinença d'un treballador a un sindicat o l'exercici d'una activitat sindical per a prendre les seves decisions pel que fa sobretot a la seva contractació, el repartiment de la feina, la formació professional, la remuneració i la concessió d'avantatges socials, les mesures de disciplina, l'acomiadament, entre altres.

Malgrat els avenços en la legislació laboral i en la signatura de tractats per a la millora d'aquests drets dels treballadors, actualment el govern senegalès ha adoptat mesures restrictives que han crebantat drets com la llibertat d'exercir el dret de vaga. El dret de vaga, encara que està reconegut per la Constitució, s'ha restringit severament, estipula que l'acció de vaga no ha d'infringir la llibertat de treball o perjudicar l'empresa.

Un sindicat no pot tenir la personalitat jurídica sense l'aprovació del Ministeri de l'Interior i els poders públics disposen de marges amplis per dissoldre'ls a través de la seva autoritat administrativa.

Segons el Codi de Treball d'aquest país, els joves de 16 anys en endavant poden afiliar-se als sindicats, tret que un dels seus pares s'hi oposi -aquesta excepció no segueix les lleis internacionals del treball.

Al Senegal hi ha diversos sindicats: la *Confédération Nationale des Travailleurs du Sénégal* (CNTS), és el més important i integra als treballadors i treballadores del sector informal (aproximadament uns 24.000 entre venedors ambulants i del mercat, estilistes de bellesa, tintorers, treballadors del sector domèstic, etc.) i els del sector formal.

Altres sindicats, *Union Démocratique de Travailleurs du Sénégal* (UDTS) -des de l'any 1991 va assumir el compromís de millorar les condicions de treball i organitzar els empleats del sector informal-, *Syndicat National des Travailleurs des Industries du Ciment* (SYNTIC), *Syndicat des Travailleurs du Rail*

(FETRAIL), *Syndicat National de l'Enseignement Élémentaire* (SNEEL), *Union démocratique des travailleurs de Dakar Dem Dikk*, (UDT-3D), *Union Nationale des Syndicats Autonomes de Sénégal* (UNSAS), *Fédération générale des travailleurs du Sénégal - Tendances A* (FGTS), etc.

Els sindicats en aquest país han estat prenent consciència de la cada vegada més important economia informal en l'economia de la regió.

REPÚBLICA DE GÀMBIA

Capital: Banjul

Superfície: 10.380 km²

Densitat demogràfica: 132 hab./km²

Població: 1.735.464

Esperança de vida (anys): 54,95

Alfabetització adults: 40,1%

IDH: 160

Gàmbia: Dades generals

País	Pobl. per sexe (%)		Esperança de vida (anys)		Estructura edat %		
	Homes	Dones	Homes	Dones	0-14	15-64	65 +
Gàmbia	49,90%	50,10%	53,06	56,9	43,9	53,4	2,8

Font: CIA -World factbook

Grups ètnics: malinke (42%), peul (18%), wòlof (16%), jola (10%), soninke (9%), altres (4%), no africans (1%).

Migracions

Històricament aquest ha estat un país de migracions. Durant l'època de la colònia molts gambians van ser obligats a sortir del seu país en condició d'esclaus. Durant el segle XVI, l'enclavament costaner gambià es va utilitzar com a pedrera de mà d'obra sense cost, els mercaders britànics van establir aliances amb els prínceps de l'interior del territori a fi d'obte-

nir esclaus per a les colònies britàniques i/o vendre'ls a altres potències colonials. Aquesta migració internacional forçada va respondre a les necessitats dels qui van utilitzar la mà d'obra gambiana o van organitzar la migració per potenciar el desenvolupament dels seus països.

S'estima que més de 10 milions d'africans van ser obligats a anar com a esclaus a Amèrica. L'esclavitud va continuar existint a la colònia fins al segle XX i no va ser prohibida fins a l'any 1906.

En les últimes dècades, les migracions de gambians han estat motivades per diverses situacions, per un costat trobem factors externs, que responen a l'oferta de treball en altres països i que va provocar l'efecte crida de força de treball estrangera (majoritàriament per cobrir llocs de treball precaris, ja que les empreses no trobaven força de treball local disponible a acceptar condicions laborals inferiors i precàries). La precarietat de les condicions de treball i la ineficàcia d'un sistema polític que doni protecció al treballador continua garantint l'existència de l'esclavitud.

D'altra banda, condicions internes del país han obligat els gambians a emigrar: conflictes ètnics i polítics, per les escasses o nul·les possibilitats de millorar les seves condicions de vida, canvi climàtic, entre altres.

En països africans on el canvi climàtic ha fet més estralls, les migracions s'han anat accentuant. Així, veiem com les sequeres i la desertització de sòls són algunes de les condicions que provoquen l'abandó de grans extensions i pobla-

cions senceres a la recerca de millors condicions de vida. I aquestes migracions internes afecten de moltes formes les societats tradicionals. D'una banda, les migracions de joves comporten el desarrelament de les comunitats i, com a conseqüència, l'abandó de terres de cultiu. D'una altra, es destrueix el teixit social i, per tant, es produeix el desequilibri de les comunitats. Les poblacions que queden, majoritàriament dones, infants i ancians, passen a ser ens passius i moltes vegades dependents de l'Estat per a viure.

El Senegal, Guinea Bissau, el Regne Unit, Alemanya, Dinamarca, Suècia, França, Noruega, els Estats Units i Espanya, han estat els principals països receptors de migrants gambians en els últims anys.

Però, Gàmbia no sols ha estat país de migrants sinó que també ha rebut un gran nombre de persones procedents de països com Mali, Sierra Leone, Guinea, Guinea Bissau, Mauritània i el Senegal. Anys enrere, aquestes migracions eren forçades pels diversos conflictes ètnics i polítics. Segons dades sobre migracions i remeses del World bank, l'any 2006 els immigrants representaven el 15,3% del total de la població gambiana (48,7% dones i 3% refugiats).

Idioma

L'idioma oficial és l'anglès encara que és comú l'ús d'altres llengües en les diferents regions del país: malinke, jola fonyi, mandjak, pulaar, soninke, serer-sine, wòlof gambià, entre altres.

Religió

El 90% de la població gambiana professa l'islam, majoritàriament són musulmans sunnites, seguits pels practicants catòlics (9%), l'1% practica creences tradicionals (animistes africanes). El país és un estat laic amb llibertat d'expressió religiosa consagrat en la Constitució.

Per a la població cristiana a Gàmbia, les relacions amb l'islam són part de la vida quotidiana. Des de la tornada del cristianisme a Gàmbia al segle XIX hi ha hagut una estreta interacció en la vida social quotidiana, en els llocs de treball i al sistema educatiu. Cristians i musulmans comparteixen rituals -casaments, funerals, etc.

Totes les funcions de l'Estat estan precedides per les oracions pels líders d'ambdues comunitats religioses. No obstant això, no sovintegen les invitacions mútues per a ocasions religioses.

Festes nacionals (FN) i religioses

Calendari de festes	Data	Descripció i rellevància
Cap d'any	Segons calendari musulmà	Celebració nacional.
Independència de Gàmbia	Febrer 18	Festa nacional.
El am Hejir Eid-ul-Adha, Cap d'any (pot canviar d'un dia)		Dia que el profeta Muhammad (Mahoma) va arribar a la Medina després d'haver abandonat la Meca. El calendari musulmà va ser adoptat, en la seva forma actual, cap al 632 després de Crist. Regeix l'era musulmana, l'origen de la qual, el primer dia de l'any 1 (hègira), correspon amb el divendres. Any rere any, en aquesta data, milers de musulmans peregrinen cap a la Medina, que és un dels objectius en la vida d'un musulmà.
Aniversari del profeta Eid-Milad Nnabi (pot canviar d'un dia)	Març 20 (la data pot canviar segons el calendari lunar)	Aniversari del profeta Muhammad. Durant 9 dies, hi ha grans festes amb fires, banquets i desfilades. La gent explica històries sobre unes muntanyes que, en néixer Muhammad, van començar a ballar i cantar "No hi ha més Déu que Allah", i van contestar els arbres "i Muhammad és el seu profeta".
Dia del Treball	Maig 1	Festa nacional.
Ramadà	Segons el calendari lunar	Festa religiosa i nacional. La celebració d'aquesta data cobra el mateix significat i valor que en altres països.
Final del ramadà	Segons el calendari lunar	Festa religiosa i nacional.
Festa del sacrifici o del xai	Segons el calendari lunar	Celebració religiosa i nacional molt important.
Aniversari de la Segona República	Juliol 22	Festa cívica.
Nadal		Celebració de la minoria catòlica cristiana del país.

Forma de govern i organització administrativa

Gàmbia és una república presidencialista democràtica. El president de la República és elegit per sufragi universal per un període de cinc anys. El president actual és Yahya Jammeh, militar i polític nascut a Kanilai. Jammeh va ser reelegit president en els comicis del 18 d'octubre del 2001, i en els del 22 de setembre del 2006. En els legislatius del 17 de gener del 2002, boicotejats per l'opositor *United Democratic Party*, l'APRC va mantenir la seva hegemonia parlamentària, que va confirmar en els del 25 de gener del 2007.

El poder legislatiu resideix en l'Assemblea Nacional composta per cinquanta-tres membres, 48 dels quals s'elegeixen per sufragi universal, i 5 els elegeix el president de la República. El principal partit polític és *Alliance for Patriotic Reorientation and Construction*, que després de les eleccions parlamentàries de 2007 té 42 de 53 escons.

El poder executiu està dividit entre el cap de l'estat i el president del govern, nomenat per l'Assemblea entre una terna elegida pel president de la República. Es fa servir el sistema de cooptació, el president forma la terna d'acord amb els lineaments filosòfics de la nació.

El poder judicial s'articula entorn del Tribunal Suprem que s'organitza administrativament segons el model francès.

Partits polítics

Alliance for Patriotic Reorientation and Construction (ARCP), United Democratic Party (PUD), National Reconciliation Party (PNR), People's Democratic Organisation for Independendçce and Socialism (ODPIS), National Convention Party (PNC), People's Progressive Party (PPP), Gambian People's Party (PPG), National Democratic Action Movement (MNAD) i Gambia Party for Democracy and Progres (PGDP).

Divisió territorial i política de Gàmbia

La República de Gàmbia està situada en la costa atlàntica d'Àfrica i està voltada per territori del Senegal. Es caracteritza per ser un país molt pla, amb una altitud que no sobrepassa els 300 metres sobre el nivell del mar. Travessa el país d'est a oest el riu Gàmbia, que li dona nom. Aquest riu és l'eix del país i el divideix en dues parts ben diferenciades, la nord i la sud.

Es divideix en 5 regions i una ciutat:

1. Lower River	4. Upper River
2. Central River	5. Wester
3. North Bank	6. Banjul.

Gàmbia

Context econòmic i social

Gàmbia és un dels països més pobres del món, depèn en gran manera de l'ajuda estrangera. Segons l'informe de Desenvolupament Humà de l'any 2007-2008 del PNUD (Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament), és un dels països amb un desenvolupament humà més baix (ocupa el lloc 155 de 177).

Té al voltant d'1,7 milions d'habitants i creix amb una taxa anual del 4,2%. Gairebé un 69% de la població viu per sota de la línia nacional de pobresa. A les zones rurals, un 60% de les llars viu en pobresa extrema. Els nivells més alts de pobresa els trobem a les divisions del Lower River, Central River i Upper River.

El 82,2% de la població sobreviu amb dos dòlars al dia. La mortalitat infantil per sota dels 5 anys l'any 2005 era de 97 per 1.000 infants nascuts vius, una de les més altes del món. En l'actualitat, molts infants gambians moren o queden discapacitats per malalties com la meningitis.

La pneumònia, la tuberculosi, el VIH, la malària, són de les malalties que fan més estralls entre la població infantil i l'adult.

Prop del 90% dels casos de malària es produeixen a l'Àfrica subsahariana, els infants menors de cinc anys i les dones embarassades són els grups més vulnerables. Dades d'UNICEF¹⁷ revelen que el 61% dels infants gambians menors de 5 anys que se sap que pateixen pneumònia reben antibiòtics.

La malària (com altres malalties) està determinada en gran part i principalment pel clima i l'ecologia, i no tant per la pobresa. Però, des del moment que són les condicions econòmiques i socials les que impedeixen l'accés als medicaments, a un pla sanitari i de control de les malalties, d'aquestes es pot dir que són causa de la pobresa i conseqüència (l'impacte de la malària afecta sobretot la població que no té possibilitat de costejar mesures preventives i tractament mèdic).

En països pobres d'Àfrica, l'accés a l'atenció sanitària és molt limitat i quasi nul en les regions rurals del país. Cal destacar que en els últims anys organismes internacionals i locals s'han organitzat per atacar aquests problemes de salut i s'estan duent a terme campanyes de sensibilització, atenció i conscienciació per a la prevenció de malalties.

17. UNICEF- Panorama Gàmbia. Dades bàsiques de sanitat
http://www.unicef.org/spanish/infobycountry/gambia_statistics.html

Producció

Aquest país no compta amb una gran diversitat de recursos per al seu aprofitament, a diferència del Senegal, l'explotació minera a Gàmbia és molt pobre i no constitueix un sector potencial per a la generació d'ocupació.

Prop de tres quartes parts de la població està ocupada en l'agricultura: l'arròs, el mill, la melca, la dacs i la iuca es cultiven per a la subsistència. El monocultiu del cacauet i la producció dels seus derivats constitueix la principal producció del país.

La ramaderia -bestiar boví, oví i de caprins- es planteja de forma secundària en aquest país.

Les principals activitats industrials se centren en la transformació de productes agrícoles i algunes manufactures lleugeres. Els productes alimentaris, manufactures, combustibles, maquinària i equip de transport són importats. Productes de cacauet, assecatge i fumats de peix, pelussa de cotó, ametlles de palma, i cuirs i pells, s'exporten cap a països com la Índia, el Regne Unit, la Xina i el Senegal (que són els principals socis comercials).

L'agricultura representa el 23% del producte interior brut i ocupa prop d'un 75% de la població. A l'agricultura, la producció de cacauet representa el 5,3%; altres cultius, el 8,3%; la ramaderia, el 4,4%; la pesca, l'1,8%; i la silvicultura, el 0,5%. La indústria representa el 12% del PIB i la manufactura, el 6%.

Context laboral

Característiques de l'ocupació: sector informal i formal

A Gàmbia, el sector formal de l'economia en els últims anys ocupa aproximadament el 20% de la força de treball i es concentra en el sector de serveis i els sectors de fabricació i manufactura. Malgrat que aquest sector s'ha expandit, el creixement no ha estat prou important per generar llocs de treball per als qui cerquen feina, majoritàriament joves gambians amb poques habilitats tècniques o sense preparació. Aquest sector ha beneficiat un segment petit d'élits de determinades àrees urbanes de Banjul. El resultat ha estat la migració urbana massiva dels últims anys de Gàmbia i el desenvolupament d'un sector informal urbà en creixement.

Quant al sector informal de l'economia, les dones tenen una participació més alta en el sector de venda (al detall) i el treball a domicili. A les zones rurals, la seva participació es tradueix en el maneig i processament dels cultius. Els homes per la seva banda, en el sector informal s'ocupen en menor grau a l'agricultura i la pesca. Es dediquen a la venda de menjar i a activitats de càrrega i descàrrega de productes. En aquest país, hi ha petites microempreses en l'àmbit urbà (de no més de tres treballadors) i que absorbeixen una quantitat considerable de força de treball en el sector informal.

Ocupació

Agricultura (75%), indústria, comerç i serveis (19%), govern (6%). Les dones majoritàriament estan ocupades al sector de l'agricultura per a la subsistència familiar, els seus ingressos a la llar representen el 86% i són considerades extremadament pobres.

Desocupació

Entre la població desocupada urbana hi ha majoritàriament els joves, les dones i els discapacitats. La taxa de desocupació es calcula per sobre del 40 i 70%.

La desocupació aguda i la pobresa són dues de les condicions que impulsen els joves gambians a prendre mesures desesperades i perilloses com creuar el mar en pasteres per emigrar a Europa¹⁸.

Dret del treball

La Llei orgànica del treball de 1990 (LA) és la principal font de dret a Gàmbia quant a les condicions de la relació de treball per iniciativa de l'ocupador.

Les disposicions que estableix aquesta llei no són aplicables als funcionaris públics, ni als ciutadans que participen a les forces armades del país.

Algunes condicions de la relació laboral

L'edat mínima legal per treballar és 14 anys. Els joves de 12 anys poden ocupar-se com a aprenents. Als menors de 16 se'ls prohibeix de fer activitats que siguin perilloses o el treball que interfereixi en la seva educació. Els ocupadors han de constatar davant del Comissionat de Treball les targetes de treball dels seus empleats (on hi ha de constar l'edat), de

18. Segons l'informe de l'Associació Pro Drets Humans d'Andalusia i les xifres oficials de les autoritats espanyoles, al 2007 més de 1.000 immigrants van morir en l'intent d'arribar a Espanya per mar en petites embarcacions.

manera que compleixi els requisits de legalitat per a la contractació de personal. En la pràctica, molt poques vegades es compleixen els controls d'inspecció al centre de treball.

La protecció del treball infantil no s'estén als menors que fan tasques habituals de treball familiar (a les granges, camps) o participen en el petit comerç com a venedors ambulants (sector informal). La falta d'oportunitats per accedir a l'educació, sobretot de grau mitjà (secundària), constitueix una de les causes principals del treball infantil.

La llei estableix els salaris mínims i les hores de treball per sis sectors de l'economia formal: comerç, transport, artesans, agricultura, pesca, i per a les operacions portuàries. El salari mínim és molt baix i no és suficient per mantenir un nivell de vida adequat per un treballador i la seva família. Només el 20% de la força de treball del país -que són els que treballen en l'economia formal- estan protegits i tenen els seus drets amparats per la llei.

La jornada laboral és de 48 hores en un període que no pot excedir 6 dies consecutius.

Els empleats públics tenen dret a gaudir d'un mes de vacances anuals després d'un any de servei. Al sector privat, els treballadors poden tenir entre 14 i 30 dies de vacances anuals pagades.

Organització i llibertat sindical

La llei especifica que els treballadors són lliures de formar associacions, inclosos els sindicats, i preveu que puguin inscriure's al registre del govern. Tenen dret a organitzar-se i a negociar col·lectivament. El personal militar, els agents de la policia i altres empleats del servei civil, tenen prohibit de constituir i formar part de sindicats o organitzacions amb fins similars.

A Gàmbia hi ha tres centrals sindicals: *Gambia Workers Union* (vinculada al govern); *Gambian Workers' Confederation*, i *Gambia Labour Union*. A més, hi ha el *Gambia Student Union* (GAMSU). A la pràctica, aquests organismes regeixen les seves actuacions en els marges que dicta el govern actual de Gàmbia.

Segons la Llei del treball de 1990, al país s'autoritzen vagues, però es requereix que els sindicats a través del Comissionat de Treball donin avís per escrit 14 dies abans d'iniciar l'acció contra l'empresa (són 28 dies per al sector de serveis). A Banjul capital hi ha hagut moltes represàlies contra treballadors que han intentat protestar perquè no els han pagat el salari, les seves accions s'han titllat de salvatges.

Als organismes com l'OIT els preocupa que la llibertat sindical en aquest país continuï estant limitada, ja que només beneficia un reduït nombre de treballadors. Gàmbia no ha ratificat convenis de l'OIT ni forma part de l'organisme.

REPÚBLICA ALGERIANA DEMOCRÀTICA I POPULAR

Capital: Alger

Superfície: 2.381.740 km²

Densitat demogràfica: 235 hab./km² (zona nord)
i 1,35 hab./km² (zona sud)

Població: 33.769.668

Esperança de vida (anys): 73,77

Alfabetització adults: 69,9%

IDH: 104

Algèria: Dades generals

País	Pobl. per sexe (%)		Esperança de vida (anys)		Estructura edat %		
	Homes	Dones	Homes	Dones	0-14	15-64	65 +
Algèria	50,37%	49,63%	72,13	75,49	26,3	68,7	5

Font: CIA-World factbook

Grups ètnics: la població és una barreja d'àrabs i berbers autòctons. El principal grup l'integren els àrabs i berbers (99% de la població), i europeus (1%). Els amazigh (també coneguts com a berbers) són els primers habitants d'Àfrica, el Sàhara i el Sahel.

Migracions

La immigració dels algerians a França data ja de la Primera Guerra Mundial, quan Algèria era colònia francesa i es tractava simplement d'una emigració dels departaments d'ultramar als departaments del continent. Però, és després de la independència d'Algèria, i en concret en la dècada dels 70, quan l'emigració a França augmenta considerablement. És una emigració majoritàriament d'homes (sis homes per cada dona).

Amb el pas dels anys la migració algeriana es va diversificar i els seus destins migratoris tradicionals es van anar ampliant: Gran Bretanya, els Estats Units, Canadà i Espanya.

La immigració de procedència algeriana a Espanya és quasi testimonial i es produeix majoritàriament de forma estacional; hi ha una certa tradició (per la proximitat geogràfica i la facilitat de les comunicacions marítimes) que persones algerianes es desplacin a aquest territori per a determinats treballs agrícoles de tipus estacional.

Durant el període de 1990 a 1999, les vicissituds econòmiques, polítiques i socials algerianes van ocasionar una emigració massiva del país. La població algeriana, com a conseqüència de les dificultats d'accés als seus països de destí tradicionals, va començar a arribar a Espanya, primer com a país de trànsit i posteriorment com a país d'elecció; podríem dir que en un primer moment van trobar en el país facilitats de regularització, treball i assentament no previstes i que això va provocar la seva permanència i va intensificar l'efecte crida d'algerians i de persones procedents d'altres països.

Les persones que van abandonar Algèria en aquest període ho van fer impulsades més per motivacions polítiques i ideològiques que no econòmiques; pertanyien, la majoria, a sectors socioeconòmics mitjans i tenien un nivell de formació/estudis també mitjà o fins i tot superior.

Segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística, a Espanya per a l'any 2007 la població algeriana era el 0,10% del total de la població (27,14%, dones i el 72,86%, homes).

Actualment, la migració d'algerians s'explica principalment pel factor econòmic, però també es veuen incentivats a mi-

grar per l'existència de les xarxes familiars o relacionals amb persones ja assentades al nostre territori amb anterioritat. La migració s'ha diversificat tant per gènere com per nivell de formació i estudis, i han començat amb més intensitat els processos de reagrupament familiar.

Pel que fa a la distribució de la població algeriana a l'Estat espanyol, s'observa una rellevància d'assentament en zones considerades més agràries, com el sud d'Andalusia, Lleida (a Catalunya) i els camps del sud de Navarra i nord-oest d'Aragó, respectivament.

Idioma

La llengua oficial és l'àrab, encara que més del 75% de la població parla berber i més del 85% parla francès, que són també idiomes oficials del país.

Religió

El 99% de la població és musulmana sunnita, l'1% és catòlica i una minoria és jueva. L'islam és la religió oficial de l'Estat.

Festes nacionals (FN) i religioses

Calendari de festes	Data	Descripció i rellevància
Cap d'any	Gener 1	Festa nacional.
Dia del Treball	Maig 1	Festa cívica.
Dia de la Revolució	Juny 19	Festa nacional.
Dia de la Independència	Juliol 5	Festa nacional.
Aniversari de la Revolució	Novembre 1	Festa nacional.
Ramadà	Segons el calendari lunar	El ramadà és el mes que l'Alcorà, el text sagrat de l'islam, va ser revelat a Muhammad. Durant aquest mes, els musulmans no mengen, ni beuen, ni fumen, des que surt el sol fins que es pon. A les nits mengen i visiten familiars i amics.
L'Aid Essgher	Segons el calendari lunar	Festa religiosa i nacional durant tres dies quan acaba el ramadà.
L'Eid Thamukrate o Festa del sacrifici	Segons el calendari lunar	Celebració religiosa i nacional.
Aniversari del profeta Muhammad (Mahoma)	Segons el calendari lunar	Festa religiosa.

Forma de govern i organització administrativa

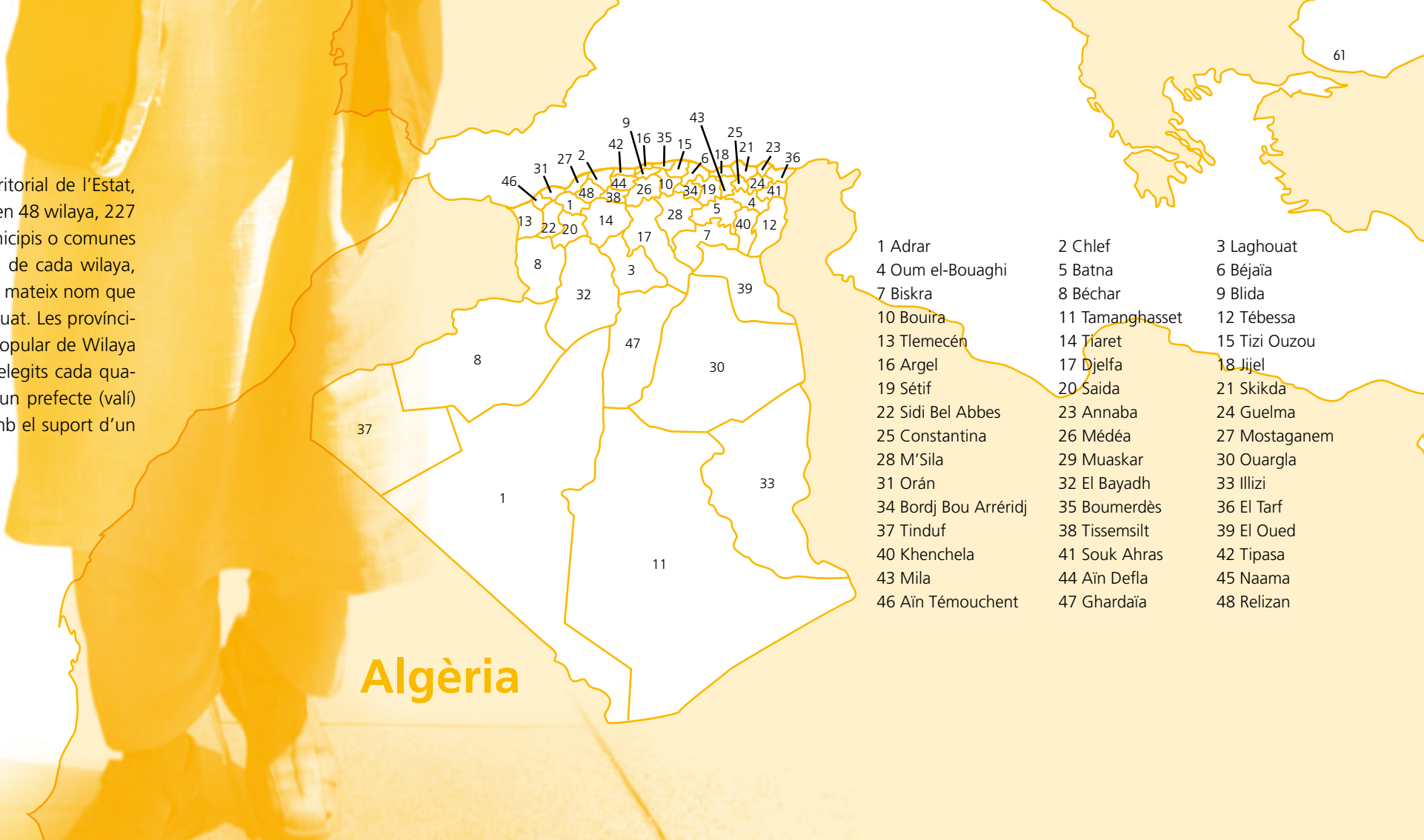
Algèria és un país independent des del 5 de juliol de 1962, data en què es va constituir en una república democràtica i popular. És membre de la Unió Africana i de la Lliga Àrab. Es defineix constitucionalment com a àrab, berber (amazigh) i musulmà. És una república amb un president que és cap d'estat i cap de govern.

L'actual president és Abdelaziz Bouteflika, reelegit per sufragi universal el 8 d'abril del 2004 per majoria absoluta i per un període de 5 anys.

La Constitució de 28 de febrer de 1989 proclama la separació dels poders legislatiu, executiu i judicial. Des de la revisió de la Constitució del 28 de novembre de 1989 es va implantar el bicameralisme en el Parlament. Així, doncs, aquest està format avui per l'Assemblea Nacional Popular (ANP), amb 389 diputats elegits cada cinc anys per sufragi universal.

Distribució administrativa i territorial d'Algèria

Quant a l'organització administrativa i territorial de l'Estat, està molt centralitzada. Algèria es divideix en 48 wilaya, 227 districtes administratius (daira) i 1.541 municipis o comunes (baladiyah). La capital i la ciutat més gran de cada wilaya, daira i baladiyah algerians tenen sempre el mateix nom que la wilaya, la daira o el baladiyah on està situat. Les províncies són administrades per una Assemblea Popular de Wilaya (APX) que compta entre 35 i 55 diputats elegits cada quatre anys. Cada província està dirigida per un prefecte (vali) designat pel president de la República i amb el suport d'un consell executiu.

1 Adrar	2 Chlef	3 Laghouat
4 Oum el-Bouaghi	5 Batna	6 Béjaïa
7 Biskra	8 Béchar	9 Blida
10 Bouira	11 Tamanghasset	12 Tébessa
13 Tlemecén	14 Tiaret	15 Tizi Ouzou
16 Argel	17 Djelfa	18 Jijel
19 Sétif	20 Saida	21 Skikda
22 Sidi Bel Abbes	23 Annaba	24 Guelma
25 Constantina	26 Médéa	27 Mostaganem
28 M'Sila	29 Muaskar	30 Ouargla
31 Orán	32 El Bayadh	33 Illizi
34 Bordj Bou Arréridj	35 Boumerdès	36 El Tarf
37 Tinduf	38 Tissemsilt	39 El Oued
40 Khenchela	41 Souk Ahras	42 Tipasa
43 Mila	44 Aïn Defla	45 Naama
46 Aïn Témouchent	47 Ghardaïa	48 Relizan

Principals partits polítics

Els principals partits polítics a Algèria són: l'expartit únic *Front de Libération Nationale* (FLN), *Rassemblement National Démocratique* (RND)-creat al febrer de 1997-, *Mouvement de la Société pour la Paix*, *Mouvement pour la Réforme Nationale* -partit islamista moderat-, *Parti des Travailleurs* (PT) -d'esquerra-, *Front de Forces Socialistes* (FFS) -partit minoritari i amb escassa representació-, *Rassemblement pour la Culture et la Démocratique* (RCD) -partit berber que representa tradicionalment el moviment contestatari de la Cabília.

Context econòmic i social

Des del final de la guerra civil algeriana i el procés de reconciliació nacional iniciat pel president Bouteflika (1999), no hi ha hagut millores substancials de les condicions de vida dels algerians.

La pobresa s'ha convertit en una característica permanent de la societat algeriana, arriba al 20% de la població. En moltes localitats la falta de serveis bàsics (aigua, carreteres, etc.) continua essent la causa de revoltes espontànies. Un altre indicador que posa de manifest el malestar del poble algerià és la corrupció dels polítics i la incapacitat per afrontar els problemes dels ciutadans.

Encara que la població rep atenció sanitària pública i gratuïta, ara les famílies més vulnerables tenen menys accés a l'atenció mèdica, per raons diverses. L'alt cost dels medicaments i que n'hi hagi que no cobreixen els sistemes d'assegurança mèdica va provocar la caiguda en la compra de medicaments. Entre altres factors que contribueixen a restringir l'accés d'aquestes famílies a l'atenció mèdica, hi ha la mala situació de clíniques i hospitals, els equips obsolets, la falta de manteniment, la sovintejada mancança de medicines i, especialment en el medi rural, la distància entre els centres de salut.

La mortalitat infantil és de dinou per mil nadons nascuts vius (menor a la mitjana del nord africà).

La taxa d'analfabetisme continua essent alta, malgrat els esforços del govern i la societat civil. I es visualitza en majors proporcions en el medi rural que en els centres urbans. També és més alta en les dones que en els homes, i és particularment elevada en les dones rurals davant les dones urbanes.

Producció

Algèria és rica en fosfats, mineral de ferro, plom, zinc, antimoni, or, plata i diamants. El petroli és un altre dels seus grans recursos.

L'agricultura és un sector essencial en l'economia algeriana, representa el 7% del PIB i ocupa més d'1,6 milions de persones. La distribució de cultius agrícoles segons la terra útil és la següent: conreus herbacis (4.064.857 ha), plantacions fruiteres (810.193 ha), vinyes (98.214 ha), terres de guaret -no se sembra durant un o més cicles vegetatius, amb el propòsit de recuperar i emmagatzemar matèria orgànica i humitat- (2.793.000 ha), praderies naturals (25.548 ha).

Els principals cultius segons les dades del Ministeri d'Agricultura i Desenvolupament Rural són els següents: cereals d'hivern, cereals d'estiu, llegums, cultius industrials, farratges, tomàquets, patates, hortalisses, fruites de pinyol o llavors, cítrics, olives, figues, dàtils i viticultura.

La riquesa pesquera d'Algèria es troba en els recursos pesquers típics del litoral mediterrani. Es pot dir que la poca pressió sobre els recursos marins a què s'ha sotmès en els últims anys la costa mediterrània d'Algèria permet unes captures abundants en comparació amb la d'altres països que han explotat aquest recurs de forma més intensiva com és el cas d'Espanya.

El sector pesquer està poc desenvolupat en aquest país, tot i que comença a veure's actualment un suport important al sector, no ha estat prou tutelat des de l'Administració i això comporta el risc de la sobreexplotació de recursos i empobriment de la pesca a mitjà i llarg termini. Algunes causes que expliquen el subdesenvolupament del sector han estat els conflictes polítics, el terrorisme que va suposar una regressió en tots els sectors productius del país.

Context laboral

Característiques de l'ocupació: sector informal i formal

Al sector formal d'Algèria, per ordre d'importància: la indústria (61,4%), els serveis (30,9%) i l'agricultura (8,46%). L'agricultura té un paper declinant però important en l'economia algeriana, mentre que la producció de mineral suposa la partida més important del producte interior brut.

Un 25% de la població activa es dedica a l'agricultura i la pesca del sector formal. No obstant això, la producció agrícola, condicionada per les variacions climàtiques, és molt baixa. El 90% de la població es concentra en un 12% de la superfície del país. Davant de l'absència de polítiques ambientals adequades, la superfície de terres cultivables es va reduir per l'erosió, la sequera i els factors demogràfics o derivats del desenvolupament. Augmenta el territori no cultivable, el desert està envaint ràpidament terres agrícoles.

El sector informal. A Algèria cobreix pràcticament tots els dominis d'activitats de productivitat i de serveis del país. Les activitats més afectades pel sector informal són el sector de fruites i verdures, el vestit, les prestacions de servei, l'artesania, el transport de viatgers i de mercaderies així com les

empreses de producció. Entre les pràctiques il·legals més habituals hi ha les vendes sense factura, falses factures i el lloguer de registres de comerç.

Ocupació

Actualment, les dones algerianes estan participant en sectors com el comerç encara que aquest sector amb prou feines ocupa el 9,1% de prop d'un milió i mig de llocs de treball. Respecte a la dificultat d'inserció d'aquestes dones també cal considerar que dins del món empresarial a Algèria encara hi ha comunitats musulmanes conservadores que pensen que les dones no haurien de treballar, sinó que han d'ocupar-se de l'atenció dels fills i de la llar. Moltes d'aquestes dones per sortir de casa seva han d'anar acompanyades del seu marit o tutor.

La participació de la dona en el mercat de treball comença a ser perceptible gràcies a la conjuntura socioeconòmica i a les noves lleis a Algèria. L'islam, més liberal en l'àmbit governamental, assenyala que *"les dones poden realitzar activitats comercials, però no és obligatori, perquè és deure de l'home satisfer les necessitats de la família"*. Tradicionalment, les dones algerianes s'han dedicat al teixit, a la ceràmica artesanal i a preparar menjars i criar els fills, les seves activitats estaven

incloses dins del sistema econòmic familiar, el seu suport era reconegut com una ajuda i no com una força de treball més a retribuir.

Desocupació

Dades de l'OIT revelen que l'any 2007¹⁹, la població desocupada a Algèria ascendia a 1.374,6 milers de persones, amb un 18,4% de taxa de desocupació femenina i un 12,9%, masculina.

Dret al treball

Algèria compta amb la *Législation et réglementation du travail: Livret n°1 Algérie*²⁰, una llei que dictamina les condicions bàsiques d'una relació laboral.

Algunes condicions de la relació laboral

La llei assenyala que l'edat mínima requerida per a contractar un treballador en cap cas serà inferior als 16 anys. Excepte per a aquells joves a qui s'apliqui un contracte d'aprenentatge establert d'acord amb la legislació i la reglamentació en

vigor (capítol II, art. 15. Sobre les condicions i modalitats de contractació). Per poder treballar, el menor haurà de comptar amb una autorització establerta pel seu tutor legal i no podrà exercir aquells treballs considerats perillosos, insalubres i perjudicials per a la seva salut o perjudicials per a la seva moralitat.

Entre les obligacions dels treballadors, l'article 5 de la llei estableix els drets fonamentals com són l'exercici al dret sindical, la negociació col·lectiva, la seguretat social i la jubilació, la higiene, la seguretat i la medicina laboral, el descans, la participació en la prevenció i el pagament dels conflictes de treball, el recurs de vaga, entre altres.

Els treballadors igualment tenen dret a una ocupació efectiva, al respecte a la seva integritat física i moral, i a la seva dignitat, a una protecció contra tota discriminació per ocupar un lloc diferent d'aquella fonamentada en la seva aptitud i mèrit. Tenen dret a la formació professional i a la promoció del treball, al pagament regular del seu salari, a tots els avantatges que deriven específicament del contracte de treball.

19. LABORSTA- Oficina d'estadística de l'Organització Internacional del Treball. País: Algèria. Enquesta de la força de treball, aplicada a tot el territori a persones més grans de 15 anys i més (excepte a les persones que viuen en llars col·lectives -quarters, presons o allotjaments d'obres públiques).

20. Loi n° 90-11 du 21 avril 1990 relative aux relations de Travail Algérie <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/WEBTEXT/9557/64805/F97DZA01.htm>

El contracte de treball pot ser escrit o verbal (art.8) i genera per als interessats drets i obligacions que són definits per la legislació, la reglamentació, els convenis, els acords col·lectius i el contracte de treball.

La durada de la jornada laboral és de 40 hores repartides en 5 dies de treball. Com es disposen i reparteixen ho determinen els convenis o acords col·lectius. El treball nocturn és l'executat entre les 21.00 hores i les 5.00 hores, els treballadors i treballadores menors de 19 anys no poden fer aquest tipus de jornada laboral.

Tot treballador té dret a un permís anual remunerat per l'empresari. El dret a aquest permís anual de descans és d'acord al treball efectuat en el transcurs d'un període de referència que va de l'1 de juliol al 30 de juny de l'any del permís. I és remunerat per raó de dos dies i mig per mes treballat, la durada no pot excedir 30 dies per any treballat.

Organització i llibertat sindical

A Algèria, la llei declara el dret de llibertat sindical als treballadors, però està marcada per unes limitacions o paràmetres que s'han de seguir: perquè els treballadors puguin constituir sindicats, primer han d'obtenir una autorització de govern abans que les seves organitzacions siguin operatives des del punt de vista jurídic. La llei prohibeix als sindicats afiliar-se a un partit polític o a rebre fons de l'estranger. Per quedar registrats, els sindicats han de presentar a les autoritats una declaració comunicant la seva constitució i obtenir el reconeixement oficial en el termini de 30 dies.

Respecte a la negociació col·lectiva, la llei garanteix aquest dret per a tots els sindicats i prohibeix la discriminació dels ocupadors contra els sindicalistes.

El dret de vaga està consagrat a la Constitució²¹ del país, el govern pot prohibir una vaga si considera que pot provocar una greu crisi econòmica. La llei preveu l'obligació d'organitzar una votació secreta de tota la plantilla de treballadors abans de poder convocar una vaga i estableix que ha de

21. Constitució política de novembre de 1996. República Democràtica i Popular d'Algèria.

comunicar-se amb una antelació de 8 dies, els treballadors han de garantir la producció a través d'un servei mínim durant la vaga.

Alguns dels sindicats constituïts a Algèria són: Unió General de Treballadors d'Algèria (UGTA), Syndicat National Autonome des Personnels de l'Administration Publique (SNAPAP), Syndicat independent de docents (Consell nacional autonome des professeurs de l'enseignement secondaire et technique (CNAPEST), Coordination de l'intersyndicale de l'éducation (CISE), entre altres.

Tant el sector de l'Administració com de l'ensenyança registren un desenvolupament considerable i moltes vegades són sinònim de precarietat de les condicions de treball, falta d'aplicació de la reglamentació laboral, absència de llibertats sindicals i absència de protecció social.

L'obstrucció a la sindicació en el sector públic és un dels problemes que afecten el conjunt dels treballadors. El sindicat de funcionaris, *Syndicat national autonome des personnels de l'administration publique* (SNAPAP), és un dels organis-

mes on alguns dels seus membres han estat objecte de continus actes de fustigació i persecució. La sindicació també s'ha vist obstruïda a través del recurs a sancions, amenaces i acomiadaments en les administracions locals, el sector de subministrament d'aigua, d'obres públiques, duanes i defensa civil. Sovint s'impedeix als sindicats celebrar assemblees generals.

Moltes empreses privades, en la pràctica, es consideren exonerades de complir la legislació laboral, i únicament es preocupen pels beneficis immediats. Sovint, els ocupadors no declaren la totalitat dels treballadors/es, i d'aquesta manera els priven de qualsevol dret. No reben ni el salari mínim, ni seguretat social, ni tenen dret a una pensió. Al sector tèxtil, amb un fort contingent de mà d'obra femenina, aquesta precarietat dificulta enormement qualsevol intent de sindicació, ja que les treballadores tenen por de perdre la feina si s'afilien a un sindicat.

Reptes i perspectives del sindicalisme

Durant molt de temps, l'Àfrica va ser un continent oblidat i un lloc on els interessos disputats van sobrepassar les fronteres.

La desigualtat, l'exclusió, la discriminació, les guerres, les dictadures i els règims no democràtics, les malalties, el saqueig de recursos naturals (pels mercats internacionals majoritàriament) i el canvi climàtic, han fet d'aquest continent un dels més pobres del món.

Els programes d'ajust estructural, concebuts pel Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional, lluny de reduir la pobresa d'Àfrica han demostrat la seva ineficàcia per combatre-la i encara més, han accentuat el problema. La major part dels governs africans van reduir dràsticament els pressupostos nacionals de salut i educació, van privar la població de serveis públics bàsics. Milions de persones van ser relegades a la precarietat de l'economia informal, van privar de protecció social els treballadors i els van obligar a sobreviure amb escassos ingressos. I encara més, van disminuir les disposicions de les legislacions laborals, que havien de brindar un mínim de protecció als treballadors i treballadores i a les seves famílies.

Conscients d'aquesta realitat, a l'Àfrica s'ha començat a perfilar un altre panorama on les organitzacions sindicals locals i internacionals van prenent protagonisme en la construcció del canvi social, i acceptar els desafiaments per projectar millor el potencial del continent ric en recursos, amb gran capital humà, amb mercats potents, però amb democràcies incipients.

Mentre els governs africans i els ocupadors no exerceixen la justícia social i la democràcia, les actuacions dels sindicats tindran resultats mínims, encara que no per això la seva tasca deixarà de ser important.

El diàleg social entre aquests actors serà el principal repte per al canvi i haurà de permetre un consens entorn de la constitució de polítiques socials en benefici de la població.

Encara queda molt per fer per aconseguir l'emancipació dels treballadors africans, l'afiliació i inclusió dels grups més vulnerables i la presa de responsabilitats en els diferents nivells. A través de treballs de sensibilització i formació que han de fer els sindicats per la promoció i coneixement dels drets dels

treballadors, es pot aconseguir que s'incorporin amb garanties per un futur menys precari i més sostenible.

Des d'AMIC i la UGT de Catalunya, a través d'una enquesta adreçada a persones estrangeres extracomunitàries que atenen a les nostres oficines, detectem que gran part d'aquest col·lectiu desconeix les lleis que regulen les condicions de treball del seu país, dels drets i obligacions dels treballadors i dels empresaris, els tipus de contractes (molts al seu país treballaven sense haver signat mai un contracte), les organitzacions sindicals i les seves funcions, la negociació col·lectiva, els tribunals competents per denunciar abusos de la relació laboral, entre altres aspectes. Aquestes dades evidencien el dèficit del treballador estranger quant a cultura laboral i sindical. Sens dubte, aquesta situació també planteja reptes a les organitzacions sindicals receptores de nous treballadors immigrants.

Els treballadors immigrants són un dels col·lectius més vulnerables en el mercat laboral, en part pel seu desconeixement de la legislació i la resta de normatives que regulen les condicions laborals a Espanya.

L'afiliació a sindicats i federacions sindicals grans i forts, amb altres ciutadans nacionals, ofereix als nous treballadors migrants procedents d'Àfrica les possibilitats d'expressar-se en la societat i en el món del treball, i confereix igualtat de drets i una seguretat suficient per no prestar-se al treball forçós ni al tràfic de migrants.

ANNEX

1. L'islam

A començaments del segle VII, l'islam va ser fundat pel profeta Muhammad, és la més jove de les tres religions mono-teistes basades en revelacions (les altres dues són el cristianisme i el judaisme). Aproximadament, de l'any 570 al 632 d.C., Muhammad va anunciar a la Meca les revelacions del Déu un i únic (Allah), que li van ser transmeses a través de Yibril (l'arcàngel Gabriel). Els ensenyaments de Muhammad no van ser acceptats en aquell moment a la Meca, i per això el profeta va emigrar l'any 622 a Jathrib (d'aquí en endavant es va anomenar Medina, que significa *ciutat del profeta*).

D'aquest episodi, tant la Meca com la Medina (ubicades a l'Àrabia Saudita) són dos dels llocs més sagrats per als musulmans i és també una de les seves metes a complir. Cada any, al començament del compte del temps en l'islam (calendari lunar), milions de pelegrins emigren (hègira) cap als llocs sagrats.

Hi ha una sèrie d'escoles islàmiques que tenen diferències teològiques i legals importants, fins i tot tenint els mateixos principis. Les principals branques de l'islam són els sunnites i els xiïtes.

Els sunnites conformen el corrent principal de l'islam, aproximadament un 90% de tots els musulmans. Creuen que Muhammad va ser un profeta, un ésser humà perfecte i que les seves paraules i actes han d'imitar-se de la forma més exacta possible, perquè l'Alcorà indica que el profeta Muhammad és un bon exemple que s'ha de seguir. Els *hadices* descriuen les seves paraules i actes, constitueixen el principal pilar de la doctrina sunnita. Consideren que per a la successió legal de Muhammad és suficient que el califa sigui capaç i adequat per dirigir espiritualment i secularment els musulmans.

Els musulmans xiïtes són el segon grup més gran de l'islam. Rebutgen la legitimitat dels tres primers califes i exigeixen que aquesta autoritat sigui parent sanguini de Muhammad. Segueixen els preceptes dels *hadices* (diferents dels sunnites) i tenen les seves pròpies tradicions legals.

Els erudits xiïtes tenen més autoritat que els sunnites i més amplitud per a la interpretació de l'Alcorà i dels *hadices*. Els imams exerceixen un paper fonamental en la doctrina xiïta, els consideren guies polítics religiosos.

Els ensenyaments d'Allah es van registrar de forma escrita i en llengua àrab després de la mort de Muhammad. La col·lecció d'aquests textos porta el nom d'Alcorà i és la principal base per a la teologia islàmica. L'Alcorà es considera la paraula de Déu escrita en àrab, que el fa autèntic i, per tant, únic. Les traduccions en altres idiomes són considerades *de sentit*.

Hi ha un consens entre tots els musulmans sobre la seva autenticitat. En ordre d'importància, a aquest text el segueix la sunna o tradició que és el conjunt de *hadices*, que són, al seu torn, dites, fets i proverbis de Muhammad narrats pels seus contemporanis. Aquests *hadices* són transmesos per fonts reconegudes i recopilades en col·leccions, s'hi esmenta la cadena de persones considerades dignes de fe que van transmetre cada una de les dites o fets exposats.

1.2 IDH. Informe sobre desenvolupament humà 2007-2008. PNUD

El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) elabora aquest índex amb l'objectiu de mesurar els èxits d'un país en termes de salut (expectatives de vida en néixer), coneixements (alfabetització, accés a nivells educatius), nivell de vida (PIB per capita) i accés a serveis bàsics (com ho és l'aigua potable, entre altres).

Per avaluar el desenvolupament d'un país es pren com a criteri les persones i les seves capacitats i no el creixement econòmic.

L'IDH pretén captar l'atenció dels que elaboren les polítiques, d'ONG i mitjans de comunicació, perquè centren la seva atenció en canvis humans i no tant en estadístiques econòmiques. La llista la integren 175 països membres de l'ONU, més Hong Kong i els territoris palestins. El rànquing està dividit en els termes següents: desenvolupament humà alt, mitjà i baix.

<http://hdr.undp.org/en/statistics/>

1.3 Sector formal i informal (estructurat i no estructurat)

La forma més popularitzada d'examinar la modalitat ocupacional en països en desenvolupament és a través d'un enfocament dualista, que identifica i diferencia sectors caracteritzats com formal /informal i/o estructurat, modern /tradicional. Des d'aquest enfocament el sector modern formal concentra els "bons treballs" caracteritzats amb salaris alts, possibilitats de mobilitat social cap amunt i ben sovint protegits sota normes laborals. L'ocupació del sector informal o tradicional concentra totes les característiques oposades, concentrant-se en ocupacions mal remunerades, caracteritzades per nivells baixos de qualificació ocupacional, absència d'una escala ocupacional i poca protecció sota normes laborals que només arraconen el sector modern/formal.

Bibliografia consultada

- Perez, Díaz Víctor y otros. *La immigració musulmana a Europa. Turcs a Alemanya, algerians a França i marroquins a Espanya*. Col·lecció Estudis Socials, no. 15. Fundació “La Caixa”. 2004. 326 p.

- Walter Actis, Carlos Pereda y Miguel A. de Prada. *Marroquins a Catalunya*. Colectivo Ioé. Institut Català d’Estudis Mediterranis. Col·lecció Estudis i Simposis. Barcelona. 1994. 352 p

- Guía País Marruecos. Elaborada por la Oficina Económica y Comercial de España en Rabat. 108 p. Disponible en:
< http://www.iberglobal.com/frame.htm?http://www.iberglobal.com/images/archivos/marruecos_guia_pais.pdf >

- Le Nouveau Code du Travail 2004 Loi n° 65- 69. [en línea] [Tétouan]: 119 p.
Disponible en: < <http://www.maroc.ma/NR/rdonlyres/9A951844-BCA6-4468-9EFD-7460E229E00F/0/codedetravail.pdf> >

- Code du Travail Senegal Loi n°97-17 du 1er décembre 1997. [en línea] [Senegal]: 48 p. Disponible en:
< <http://www.droit-afrique.com/images/textes/Senegal/Senegal%20-%20Code%20du%20travail.pdf> >

- Guía país Senegal. [en línea] Dakar. Oficina Económica y Comercial de España en Dakar. 2003. 85 p
Disponible en: < http://www.icex.es/staticFiles/Guia%20Pais%20Senegal%202003_3004_.pdf >

- República de Gambia (Monográfico). Dirección de Comunicación General Exterior del Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación. 38 p. Disponible a:
< <http://www.maec.es/es/MenuPpal/Paises/ArbolPaises/Gambia/Monografia/Documents/Gambia.pdf> >

- Labour Act. 1990. Gambia. [en línea] Disponible en:
< <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/SERIAL/79075/84862/F634399300/GMB79075%20%20%20Vol%201%20.pdf> >

- República Argelina Democrática y Popular. [en línea] [Argel]: Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación. 82 p.
Disponible en:
< <http://www.maec.es/es/MenuPpal/Paises/ArbolPaises/Argelia/Monografia/Documents/Argelia.pdf> >

- Guía País: Argelia. [en línea] [Argel]: Oficina Económica y Comercial de España en Argel. 102 p. Disponible en:
< http://www.iberglobal.com/frame.htm?http://www.iberglobal.com/images/archivos/argelia_guiapais.pdf >

- Loi n° 90-11 du 21 avril 1990 relative aux relations de Travail. [en línea] [Algerie]: Natlex. OIT. Disponible en:
< <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/WEBTEXT/9557/64805/F97DZA01.htm> >

- *Sindicato y economía informal*. Educación Obrera, 2002/2 no.127. Oficina de Actividades para los Trabajadores ACTRAV. OIT.
[en línea] Disponible en: < <http://www.ilo.org/dyn/infoecon/docs/514/F522950454/127s.pdf> >

- *África ante el reto de la mundialización: el enfoque de los sindicatos*. Educación obrera, 2001/2 no. 123. 63 p. Oficina de Actividades para los Trabajadores ACTRAV. OIT. [en línea] Disponible en:
< <http://www.ilo.org/dyn/infoecon/docs/199/F968467485/123s.pdf> >

Àfrica

Altres realitats sociolaborals

Col·labora:

UNIO GENERAL
DE TREBALLADORS
DE CATALUNYA
www.ugtcatalunya.com

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria per a la Immigració